



PRAWO RESTRUKTURYZACYJNE I UPADŁOŚCIOWE

Zagadnienia praktyczne

**redakcja naukowa
Aleksandra Machowska**

**Maciej Geromin, Anna Gnys, Bartosz Groele
Anna Ludwicińska, Aleksandra Machowska
Anetta Malmuk-Cieplak**

ZAGADNIENIA PRAWNE

PRAWO RESTRUKTURYZACYJNE I UPADŁOŚCIOWE

Zagadnienia praktyczne

redakcja naukowa

Aleksandra Machowska

Maciej Geromin, Anna Gnys, Bartosz Groele
Anna Ludwicyńska, Aleksandra Machowska
Anetta Malmuk-Cieplak

ZAGADNIENIA PRAWNE

Stan prawny na 1 czerwca 2016 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne
Michał Dymiński

Łamanie
Andytex

Zdjęcie na okładce
fotolia/Nivellen77

Poszczególne części książki opracowali:

Maciej Geromin – rozdział XII

Anna Gnys – rozdział III pkt 2; rozdziały XVII–XIX

Bartosz Groele – rozdział IV; rozdział VIII pkt 3 ppkt 3.3–3.12

Anna Ludwicińska – rozdziały XV–XVI

Aleksandra Machowska – Wprowadzenie; rozdziały I–II; rozdział III pkt 1; rozdział V;
rozdział VII; rozdział VIII pkt 3 ppkt 3.1–3.2, 3.13, pkt 4; rozdziały IX–XI

Anetta Malmuk-Cieplak – rozdział VI; rozdział VIII pkt 1–2; rozdziały XIII–XIV

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2016

ISBN: 978-83-264-8635-7

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	19
Wprowadzenie	23
Rozdział I. Geneza reformy postępowań, założenia nowelizacji i jej główne cele	27
Rozdział II. Rodzaje i typy postępowań insolwencyjnych, ich podstawy i charakterystyka	38
1. Stan dotychczasowy. Uwagi ogólne	38
2. Nowe prawo insolwencyjne	38
2.1. Zasady prawa insolwencyjnego	38
2.2. Typy postępowań insolwencyjnych	39
2.3. Cel postępowań insolwencyjnych	41
3. Postępowania restrukturyzacyjne	42
3.1. Uwagi ogólne	42
3.2. Postępowanie o zatwierdzenie układu	43
3.2.1. Nadzorca układu	43
3.2.2. Umowa z nadzorcą układu	46
3.3. Przyspieszone postępowanie układowe	48
3.4. Układ częściowy	52
3.5. Postępowanie układowe	55
3.6. Postępowanie sanacyjne	57
4. Postępowanie upadłościowe	59
4.1. Uwagi ogólne	59
4.2. Układ w upadłości	59
4.3. Przygotowana likwidacja	60
4.3.1. Uwagi ogólne	60
4.3.2. Postanowienie w przygotowanej likwidacji	65
4.4. Upadłość. Postępowanie o ogłoszenie upadłości i postępowanie po wydaniu postanowienia o ogłoszeniu upadłości	66

4.5. Regulacje dotyczące obwieszczania i doręczania postanowienia w przedmiocie ogłoszenia upadłości	66
Rozdział III. Organy postępowania insolwencyjnego	69
1. Sądowe organy postępowania insolwencyjnego	69
1.1. Sąd i sędzia-komisarz	69
1.1.1. Uwagi ogólne	69
1.2. Właściwość miejscowa i rzeczowa	70
1.3. Sąd w postępowaniu restrukturyzacyjnym	71
1.4. Prawo upadłościowe	72
1.4.1. Sąd w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości	72
1.4.2. Sąd w postępowaniu upadłościowym (po ogłoszeniu upadłości)	72
1.5. Sędzia-komisarz	73
1.5.1. Uwagi ogólne	73
1.5.2. Rola i zadania sędziego-komisarza	74
2. Pozasądowe organy postępowania upadłościowego i restrukturyzacyjnego. Kurator w postępowaniu insolwencyjnym	75
2.1. Uwagi ogólne	75
2.2. Organy postępowania zabezpieczającego	76
2.2.1. Tymczasowy nadzorca sądowy	77
2.2.2. Zarządca przymusowy	80
2.3. Organy postępowania restrukturyzacyjnego	80
2.3.1. Wymogi pełnienia funkcji	81
2.3.2. System wynagradzania	82
2.4. Organy postępowania upadłościowego	85
2.4.1. Licencja doradcy restrukturyzacyjnego	86
2.4.2. Obowiązki syndyka w postępowaniu upadłościowym	93
2.4.3. Wynagrodzenie	95
2.4.4. Kurator	101
2.4.4.1. Zdolność sądowa i procesowa a ustanowienie kuratora	102
2.4.4.2. Kurator w postępowaniu restrukturyzacyjnym	104
Rozdział IV. Rada wierzycieli	108
1. Uwagi ogólne	108
2. Rada wierzycieli a zgromadzenie wierzycieli	109
3. Rada wierzycieli a sędzia-komisarz	109
4. Prawo restrukturyzacyjne	110
4.1. Ustanawianie rady wierzycieli	110
4.2. Skład rady wierzycieli	113
4.3. Powołanie członka	114
4.4. Odmowa uczestniczenia w radzie, odwołanie i rezygnacja członka rady wierzycieli	116

4.5. Zmiana składu rady	116
4.6. Pełnomocnik	117
5. Prawo restrukturyzacyjne i prawo upadłościowe	117
5.1. Uprawnienia rady wierzycieli	117
5.2. Funkcjonowanie rady wierzycieli	120
5.2.1. Przewodniczący	121
5.2.2. Uchwały	121
5.2.3. Sprawozdanie	123
5.3. Zezwolenie rady wierzycieli na wykonywanie zwykłego zarządu przez dłużnika	123
5.4. Posiedzenia rady wierzycieli	125
5.4.1. Zwoływanie posiedzeń rady wierzycieli	125
5.4.2. Przewodniczenie posiedzeniom rady	125
5.4.3. Uprawnienie sędziego komisarza do zwołania posiedzenia rady wierzycieli	126
5.4.4. Protokół z posiedzenia rady wierzycieli	126
5.5. Uchwały rady wierzycieli	127
5.5.1. Ujawnianie uchwał rady wierzycieli	127
5.5.2. Zaskarżanie uchwał rady wierzycieli	127
5.6. Wynagrodzenie i zwrot wydatków członka rady wierzycieli	128
5.7. Nienależyte pełnienie obowiązków, odszkodowanie	129
6. Prawo upadłościowe	129
6.1. Ustanowienie i skład rady wierzycieli	129
6.2. Uprawnienia rady wierzycieli	130
6.3. Funkcjonowanie rady wierzycieli	131
Rozdział V. Warunki formalne i materialne otwarcia postępowania	132
1. Warunki formalne otwarcia postępowania	132
1.1. Zakres podmiotowy	132
1.2. Wyjątki	134
1.3. Wniosek	134
1.4. Wniosek w postępowaniu restrukturyzacyjnym	135
1.5. Wniosek w postępowaniu upadłościowym	136
1.6. Wymogi formalne wniosku	138
1.7. Wniosek o zatwierdzenie układu	140
1.7.1. Karty do głosowania	140
1.7.2. Dowody wysłania wierzycielom kart i propozycji układowych ...	142
1.7.3. Sprawozdanie nadzorczy układu	142
1.8. Braki formalne wniosku lub sprawozdania	144
1.9. Wniosek o otwarcie przyspieszonego postępowania układowego	147
1.10. Wniosek o otwarcie postępowania układowego (art. 265 i 266 pr. restr.)	149
1.11. Wniosek o otwarcie postępowania sanacyjnego (art. 284 pr. restr.) ...	150

1.12. Uproszczony wniosek o otwarcie postępowania sanacyjnego (art. 328 pr. restr.)	152
1.13. Uproszczony wniosek o ogłoszenie upadłości (art. 334 pr. restr.)	153
1.14. Wniosek o ogłoszenie upadłości (art. 22–25 p.u.)	153
1.15. Braki formalne wniosku	156
2. Warunki materialne otwarcia postępowania	157
2.1. Postępowanie restrukturyzacyjne	157
2.2. Postępowanie upadłościowe	158
2.3. Niewypłacalność	159
3. Postanowienia w przedmiocie otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego albo ogłoszenia upadłości	162
3.1. Postanowienia o otwarciu postępowania i ogłoszeniu upadłości	162
3.2. Postanowienie w postępowaniu upadłościowym	163
4. Regulacje związane z obwieszczaniem, doręczaniem i zaskarżaniem postanowień o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego	164
4.1. Postanowienie o otwarciu przyspieszonego postępowania układowego	164
4.2. Postępowanie układowe i sanacyjne	166
5. Plan restrukturyzacyjny	166

Rozdział VI. Wpływ postępowań insolwencyjnych na postępowania sądowe, administracyjne, sądowoadministracyjne i przed sądami polubownymi	169
1. Uwagi ogólne	169
2. Możliwość prowadzenia postępowań po otwarciu postępowań insolwencyjnych	170
3. Możliwość prowadzenia postępowań przed sądami po ogłoszeniu upadłości	171
4. Możliwość prowadzenia postępowań przed sądami po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego	173
5. Wpływ otwarcia postępowań insolwencyjnych na toczące się postępowania cywilne według przepisów kodeksu postępowania cywilnego	177
5.1. Zawieszenie postępowania	177
5.2. Podjęcie zawieszonego postępowania	180
5.3. Postępowanie sądu w przypadku zaistnienia przesłanek z art. 174 ust. 1 pkt 4 i 5 k.p.c.	181
6. Wpływ ogłoszenia upadłości na możliwość prowadzenia postępowań egzekucyjnych	184
6.1. Zawieszenie z mocy prawa postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzycelności podlegającej zgłoszeniu do masy upadłości	184
6.2. Skutki zawieszenia postępowania egzekucyjnego	184
7. Wpływ otwarcia przyspieszonego postępowania układowego oraz postępowania układowego na toczące się postępowania egzekucyjne	187

7.1. Zawieszenie z mocy prawa postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności objętej z mocy prawa układem	187
7.2. Skutki zawieszenia postępowania egzekucyjnego	188
7.3. Uchylenie dokonanych zajęć	189
7.4. Egzekucja z przedmiotu zabezpieczenia	190
7.5. Zwolnienie zajętego przedmiotu spod zajęcia	192
8. Wpływ otwarcia postępowania sanacyjnego na toczące się postępowania egzekucyjne	194
8.1. Zawieszenie z mocy prawa postępowania egzekucyjnego dotyczącego wierzytelności podlegającej zgłoszeniu do masy upadłości	194
8.2. Skutki zawieszenia postępowania egzekucyjnego	195
8.3. Uchylenie dokonanych zajęć	196

Rozdział VII. Skutki postępowań insolwencyjnych dla poszczególnych aspektów działalności dłużnika/upadłego 197

1. Wpływ postępowań insolwencyjnych na sferę obligacyjną działalności dłużnika/upadłego	197
1.1. Regulacje w dziedzinie spadków	198
1.2. Skutki otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego lub ogłoszenia upadłości dla sytuacji kontrahenta dłużnika albo upadłego	199
1.3. Skutki upadłości dla sfery obligacyjnej	199
1.4. Skutki w sferze obligacyjnej podmiotu restrukturyzowanego	205
2. Masa insolwencyjna	206
2.1. Powstanie masy	208
2.2. Skład masy	208
2.3. Masa upadłościowa osób fizycznych	212
2.4. Problem świadczeń emerytalnych i rentowych w masie upadłości	213
2.5. Masa insolwencyjna a spadek	217
2.6. Masa insolwencyjna a majątek wspólny małżonków	217
2.7. Masa restrukturyzacyjna a majątek wspólny małżonków	218
2.8. Masa upadłościowa a majątek wspólny małżonków	220
2.9. Umowy majątkowe małżeńskie	222
2.10. Wyłączenia z masy	223
2.11. Postępowanie o wyłączenie z masy	226
2.12. Problematyka wyłączenia z masy w przypadku upadłości „konsumenckiej”	229
2.13. Czynności dotyczące masy	230
2.14. Obciążenia składników masy	231
3. Ochrona masy insolwencyjnej: nieważność, bezskuteczność i zaskarżanie czynności upadłego	232
3.1. Nieważność umów lub postanowień umownych	237
3.2. Spadki	238

3.3. Przesłanki ogólne uznania czynności prawnej za bezskuteczną w prawie insolwencyjnym	239
3.4. Prawo restrukturyzacyjne a prawo upadłościowe	239
3.5. Bezskuteczność czynności prawnej nieodpłatnej lub zastrzegającej niewspółmierne świadczenie dla dłużnika	241
3.6. Zabezpieczenia w prawie insolwencyjnym	242
3.7. Prawo restrukturyzacyjne	243
3.8. Prawo upadłościowe	246
3.9. Wyłączenia stosowania przepisów o bezskuteczności zabezpieczeń	248
3.10. Wynagrodzenie	249
3.11. Inne przypadki bezskutecznych czynności prawnych – postępowanie upadłościowe	255
3.12. Czynności dokonane ze spółką	256
3.13. Przelew wierzytelności przyszłej	259
3.14. Kary umowne	260
3.15. Bezskuteczność czynności prawnych dokonywanych przez dłużnika lub upadłego, będącego osobą prawną, ze spółkami powiązanymi ...	261
3.16. Skutki uznania czynności prawnej za bezskuteczną	261
3.17. Zaskarżanie czynności dłużnika	263
3.18. Skarga pauliańska	265
3.19. Wyłączenia	266
3.20. Wstąpienie wierzyciela w miejsce zarządcy	268
3.21. Postępowania transgraniczne	269
Rozdział VIII. Przebieg postępowań insolwencyjnych	270
1. Zabezpieczenie majątku dłużnika	270
2. Postępowanie zabezpieczające w postępowaniach insolwencyjnych	270
2.1. Uwagi ogólne	270
2.2. Analogiczne uregulowania dotyczące postępowania zabezpieczającego w prawie upadłościowym i restrukturyzacyjnym ..	272
2.2.1. Odesłanie do przepisów kodeksu postępowania cywilnego	272
2.2.2. Termin rozpoznania wniosku o zabezpieczenie	273
2.2.3. Skuteczność postanowień o zabezpieczeniu	274
2.2.4. Sposoby zabezpieczenia majątku dłużnika	275
2.3. Postępowanie zabezpieczające według przepisów prawa upadłościowego	278
2.3.1. Uwagi ogólne	278
2.3.2. Ustanowienie tymczasowego nadzorcy sądowego	280
2.3.3. Zawieszenie postępowania i uchylenie zajęć rachunków bankowych	284
2.3.4. Inne sposoby zabezpieczenia	285
2.4. Postępowanie zabezpieczające według przepisów prawa restrukturyzacyjnego	286

2.4.1. Uwagi ogólne	286
2.4.2. Postępowanie zabezpieczające w postępowaniu o otwarcie postępowania układowego	287
2.4.2.1. Ustanowienie tymczasowego nadzorcy sądowego	287
2.4.2.2. Zawieszenie postępowania i uchylenie zajęć rachunków bankowych	290
2.4.3. Postępowanie zabezpieczające w postępowaniu o otwarcie postępowania sanacyjnego	292
2.4.3.1. Ustanowienie tymczasowego nadzorcy sądowego	292
2.4.3.2. Zawieszenie postępowania i uchylenie zajęć rachunków bankowych	294
2.5. Podsumowanie	294
3. Postępowania restrukturyzacyjne	295
3.1. Postępowanie o zatwierdzenie układu (art. 210–226 pr. restr.)	295
3.1.1. Zawarcie umowy z nadzorcą, ustalenie dnia układowego i zbieranie głosów na piśmie	295
3.1.2. Głosowanie nad układem	297
3.1.3. Zawarcie układu	299
3.1.4. Złożenie wniosku o zatwierdzenie układu	300
3.2. Przyspieszone postępowanie układowe	301
3.3. Postępowanie układowe	303
3.4. Pozytywny zakres objęcia układem	304
3.4.1. Wierzytelności za okres rozliczeniowy	304
3.4.2. Odsetki	305
3.4.3. Wierzytelności warunkowe	306
3.4.4. Wierzytelności z umów wzajemnych	306
3.5. Negatywny zakres objęcia układem	307
3.5.1. Wierzytelności nieobjęte układem	307
3.5.2. Wierzytelności objęte układem za zgodą wierzyciela	308
3.5.3. Wierzytelności objęte innym układem	310
3.5.4. Wierzytelności Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i wierzytelności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ..	310
3.6. Legitymacja do składania propozycji układowych	311
3.7. Treść propozycji układowych	315
3.7.1. Odroczenie terminu wykonania zobowiązań	315
3.7.2. Rozłożenie na raty	315
3.7.3. Zmniejszenie wysokości zobowiązań	315
3.7.4. Konwersja wierzytelności na udziały lub akcje	316
3.7.5. Zamiana, zmiana lub uchylenie prawa zabezpieczającego określoną wierzytelność	317
3.7.6. Pomoc publiczna	318
3.7.7. Spłata zobowiązań z zysku przedsiębiorstwa	318

3.7.8. Zagadnienie zgody osoby trzeciej	318
3.7.9. Układ likwidacyjny	319
3.7.10. Restrukturyzacja zobowiązań wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	320
3.8. Zasada równego traktowania wierzycieli	321
3.8.1. Podział wierzycieli na grupy	321
3.8.2. Wyjątki od zasady równego traktowania wierzycieli	323
3.8.3. Praktyczne aspekty kwestii odsetek	324
3.8.4. Wierzytelności pracownicze	324
3.8.5. Wierzytelności niepieniężne	325
3.9. Procedura zawierania układu	325
3.9.1. Zwołanie i przebieg zgromadzenia wierzycieli	325
3.9.2. Siła głosu	326
3.9.3. Sposób przeprowadzenia głosowania	327
3.9.4. Przyjęcie uchwały	328
3.9.5. Głosowanie nad układem	329
3.9.6. Element sprawozdawczy	331
3.9.7. Głosowanie nad kilkoma propozycjami układowymi	331
3.9.8. Szczególne okoliczności głosowania	332
3.9.9. Uchwała o przyjęciu układu	333
3.9.10. Zatwierdzenie układu	333
3.9.11. Zastrzeżenia przeciwko układowi	334
3.9.12. Postanowienie	334
3.9.13. Odmowa zatwierdzenia układu	335
3.9.14. Bezwzględne przesłanki odmowy zatwierdzenia układu	335
3.9.15. Przekroczenie wymaganego pułapu wierzytelności spornych	337
3.9.16. Względne przesłanki odmowy zatwierdzenia układu	337
3.9.17. Umorzenie postępowania restrukturyzacyjnego	338
3.10. Skutki układu	338
3.10.1. Moc wiążąca układu	338
3.10.2. Wierzyciele nieujawnieni	339
3.10.3. Ochrona praw wierzyciela	340
3.10.4. Zarząd przymusowy	343
3.10.5. Umorzenie i zawieszenie postępowań zabezpieczających i egzekucyjnych	343
3.10.6. Objęcie funkcji nadzorcy wykonania układu	344
3.10.7. Postanowienie o wykonaniu układu	345
3.11. Zmiana układu	346
3.11.1. Zmiana wartości zaspokojenia wierzytelności z układu	346
3.11.2. Zmiana sposobu wykonywania zarządu	347
3.11.3. Zgromadzenie wierzycieli	348
3.12. Uchylenie i wygaśnięcie układu	349
3.12.1. Podstawy uchylenia	349

3.12.2. Łączne rozpoznanie wniosków	351
3.12.3. Skutki uchylenia układu	352
3.13. Postępowanie sanacyjne	353
3.13.1. Przebieg postępowania sanacyjnego	353
3.13.2. Plan restrukturyzacyjny w postępowaniu sanacyjnym	357
4. Postępowanie upadłościowe	359
4.1. Postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości. Początek postępowania upadłościowego	359
4.2. Likwidacja masy upadłości – zagadnienia wstępne	361
4.2.1. Wstrzymanie likwidacji	361
4.2.2. Układ w upadłości	361
4.2.3. Początkowy etap likwidacji	362
4.2.4. Oszacowanie	363
4.2.5. Skutki sprzedaży składników masy upadłości	367
4.2.6. Wyłączenie lub zniszczenie niezbywalnych składników masy	368
4.3. Przebieg likwidacji masy	370
4.3.1. Sprzedaż przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części	370
4.3.2. Sposób postępowania przy sprzedaży przedsiębiorstwa upadłego w całości albo jego zorganizowanej części	372
4.3.3. Skutki nabycia przedsiębiorstwa upadłego w postępowaniu upadłościowym	374
4.3.4. Sprzedaż nieruchomości, prawa użytkowania wieczystego, spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu i statku morskiego wpisanego do rejestru okrętowego	375
4.3.5. Sprzedaż ruchomości	376
4.3.6. Sposoby likwidacji masy upadłości – sprzedaż w drodze przetargu lub aukcji	377
4.3.7. Szczególny tryb likwidacji – zastaw	379
4.3.8. Przedmiot zastawu w posiadaniu osób trzecich	380
4.3.9. Przedmiot zastawu we władaniu syndyka	381
4.3.10. Likwidacja wierzytelności i praw majątkowych	382
Rozdział IX. Wierzytelności	384
1. Zagadnienia wstępne	384
2. Wykaz wierzycieli	385
3. Wykaz wierzytelności spornych	386
4. Spis wierzytelności	386
5. Spis wierzytelności spornych	388
6. Spis wierzycieli	389
7. Lista wierzytelności	389
8. Wierzytelności podlegające zgłoszeniu (art. 236 p.u.)	393
9. Zgłoszenie wierzytelności	394

10. Sposób określania wierzytelności	397
11. Ustalanie spisu wierzytelności oraz listy wierzytelności	403
12. Przyspieszone postępowanie układowe – zastrzeżenia dłużnika	405
13. Postępowanie układowe i postępowanie sanacyjne, postępowanie upadłościowe – sprzeciw	405
13.1. Zagadnienia wstępne	405
13.2. Wymogi formalne sprzeciwu	407
13.3. Postępowanie wywołane wniesieniem sprzeciwu	408
14. Zagadnienia dotyczące spisu wierzytelności i listy wierzytelności	413
14.1. Zatwierdzenie spisu wierzytelności	413
14.2. Zmiany w spisie wierzytelności i na liście wierzytelności	414
14.3. Znaczenie listy po zakończeniu toku postępowań insolwencyjnych ..	417
14.4. Zwrot oryginałów	417
15. Zaspokojenie wierzycieli – podział funduszków masy	418
15.1. Postępowanie w sprawie podziału funduszków masy upadłości	418
15.2. Plan podziału funduszków masy	421
16. Szczegółne regulacje dotyczące zaspokajania niektórych należności	423
16.1. Zagadnienia wstępne	423
16.2. Zobowiązania alimentacyjne	424
16.3. Prawo odrębności	425
17. Zaspokajanie wierzytelności	426
17.1. Ogólne zasady zaspokajania wierzytelności (art. 344 p.u.)	426
17.2. Początkowy etap wykonania planu podziału	427
17.3. Wykonanie planu podziału	427
Rozdział X. Zakończenie i umorzenie postępowań insolwencyjnych	430
1. Zagadnienia wstępne	430
2. Postępowanie restrukturyzacyjne	430
2.1. Przyspieszone postępowanie układowe	431
2.2. Postępowanie układowe	432
2.3. Postępowanie sanacyjne	432
3. Postępowanie upadłościowe	433
3.1. Zakończenie postępowania upadłościowego	433
3.2. Umorzenie postępowania upadłościowego	434
3.3. Umorzenie postępowania w przypadku upadłości „konsumenckiej” ..	439
4. Skutki zakończenia postępowania albo uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania	441
4.1. Skutki w zakresie majątku i dokumentacji dłużnika/upadłego	441
4.2. Skutki w zakresie toczących się postępowań	444
4.3. Skutki w odniesieniu do organów postępowania	445
4.4. Umorzenie niezaspokojonych zobowiązań upadłego, będącego osobą fizyczną	446
5. Uchylenie postępowania upadłościowego	451

Rozdział XI. Międzynarodowe postępowanie insolwencyjne	452
1. Zagadnienia wstępne	452
2. Międzynarodowe postępowanie restrukturyzacyjne a przepisy o międzynarodowym postępowaniu upadłościowym	453
3. Prawa wierzyciela	454
4. Jurysdykcja krajowa	455
5. Współpraca z sądami zagranicznymi i zarządcami zagranicznymi	455
6. Uznawanie orzeczeń o wszczęciu zagranicznego postępowania upadłościowego	457
7. Uznanie orzeczenia zagranicznego	461
7.1. Warunki uznania	461
7.2. Skutki uznania	462
7.3. Zmiana lub uchylenie	467
8. Wtórne postępowanie upadłościowe	469
 Rozdział XII. Postępowanie upadłościowe wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej	472
1. Wprowadzenie	472
2. Pojęcie upadłości konsumenckiej	475
3. Konsumencka zdolność upadłościowa	476
4. Związanie żądaniem wniosku	478
5. Cel konsumenckiego postępowania upadłościowego	478
6. Postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości	479
7. Legitymacja do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości	480
8. Jurysdykcja krajowa i właściwość sądu	481
9. Moralność płatnicza dłużnika	482
10. Negatywne przesłanki ogłoszenia upadłości	486
11. Postępowanie upadłościowe	487
12. Likwidacja majątku	488
13. Plan spłaty	490
14. Możliwość zawarcia układu	492
 Rozdział XIII. Środki zaskarżenia – zażalenie	494
1. Uwagi ogólne	494
2. Tryb postępowania zażaleniowego	496
3. Legitymacja do wniesienia zażalenia a interes prawny	501
4. Zażalenie w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości	505
5. Zażalenie we właściwym postępowaniu upadłościowym	508
6. Doręczenie odpisu zażalenia	512
7. Zażalenie w postępowaniu restrukturyzacyjnym	513
7.1. Uwagi ogólne	513

7.2. Zażalenie na postanowienie sądu restrukturyzacyjnego w przedmiocie otwarcia przyspieszonego postępowania układowego, postępowania układowego oraz postępowania sanacyjnego	516
7.3. Podsumowanie	518

Rozdział XIV. Koszty postępowania	520
1. Definicje	520
2. Koszty sądowe	521
3. Zasada pewności pokrycia kosztów przed rozpoczęciem postępowania ...	522
4. Koszty prowadzenia postępowania a koszty postępowania	525

Rozdział XV. Depozyt sądowy w postępowaniu upadłościowym i restrukturyzacyjnym (postępowanie depozytowe w postępowaniu upadłościowym)	533
1. Uwagi wstępne	533
2. Rodzaje sum podlegających złożeniu do depozytu	534
3. Postępowanie w przedmiocie złożenia sumy do depozytu	536
4. Postępowanie w przedmiocie wydania sumy z depozytu	536
5. Termin odbioru depozytu	539
6. Likwidacja niepodjętych depozytów	539
7. Wydanie depozytu upadłemu	540
8. Przypadki złożenia sumy do depozytu sądowego w toku postępowania restrukturyzacyjnego i upadłościowego	541
9. Przygotowana likwidacja	541
10. Złożenie kwoty wynagrodzenia ostatecznego dla zarządcy albo syndyka do depozytu	543
11. Określenie sposobu zabezpieczenia w postępowaniu upadłościowym ...	544
12. Złożenie do depozytu lub na rachunek depozytowy Ministra Finansów sum uzyskanych z likwidacji majątku upadłego	544
13. Depozyt w międzynarodowym prawie insolwencyjnym	545

Rozdział XVI. Problematyka upadłościowo-rejestrowa na tle prawa insolwencyjnego oraz ustawy o KRS	549
1. Przepisy regulujące postępowanie przed KRS w związku z niewypłacalnością podmiotu	549
2. Rodzaje wpisów w KRS	550
3. Postępowanie przed sądem rejestrowym	551
4. Obowiązek informacyjny sądu upadłościowego i restrukturyzacyjnego ...	551
5. Wpisy w dziale pierwszym KRS dotyczące firmy upadłego	555
6. Obowiązki syndyka	555
7. Wpisy w dziale czwartym KRS, rubryka 3	558
7.1. Wpis zabezpieczenia	558
7.2. Wykreślenie zabezpieczenia	560

7.3. Wpis do KRS informacji o oddaleniu wniosku o ogłoszenie upadłości lub umorzeniu postępowania upadłościowego i jego skutki dla bytu prawnego podmiotu rejestrowego	561
8. Wpis w dziale piątym KRS dotyczący kurateli	565
8.1. Podstawy prawne powołania kuratora	565
8.2. Kurator rejestrowy	569
8.3. Kurator dla osoby prawnej pozbawionej organów	572
8.4. Kurator dla strony, której miejsce pobytu nie jest znane	575
8.5. Kurator w postępowaniu podatkowym	576
8.6. Kurator na podstawie prawa upadłościowego i prawa restrukturyzacyjnego	578
8.6.1. Kurator powoływany na podstawie ustawy – Prawo upadłościowe	578
8.6.2. Kurator powoływany na podstawie ustawy – Prawo restrukturyzacyjne	581
8.6.3. Inne szczególne podstawy ustanowienia kuratora	582
9. Wpis w dziale szóstym KRS (dotyczący informacji o toku postępowania upadłościowego i restrukturyzacyjnego)	583
9.1. Wpis wzmianki o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego	584
9.2. Wpis informacji o ogłoszeniu upadłości oraz o zakończeniu postępowania upadłościowego	586
9.3. Skutki zakończenia postępowania upadłościowego dla wykreślenia dłużnika z rejestru	588
9.4. Wpis informacji o uchyleniu układu	589
10. Rejestr Dłużników Niewypłacalnych (RDN)	590
11. Kognicja sądu rejestrowego	593
12. Konwersja wierzytelności na udziały lub akcje jako propozycja układowa	595
Rozdział XVII. Pomoc publiczna	602
1. Prawo unijne	602
2. Prawo krajowe	603
3. Definicja pomocy publicznej	604
4. Testy prywatnego wierzyciela i inwestora	605
5. Adresaci pomocy publicznej	607
6. Zakres pomocy	607
7. Środki wyrównujące zakłócenia konkurencji	609
8. Procedura	611
9. Wyjątki od notyfikacji Komisji Europejskiej	612
Rozdział XVIII. Karnoprawna ochrona wierzycieli i organów postępowań insolwencyjnych	614
1. Przepisy karne	614

2. Analiza przepisów karnych	615
3. Prawo restrukturyzacyjne	618
4. Kodeks karny	620
5. Przepisy karne a licencja doradcy restrukturyzacyjnego	623
 Rozdział XIX. Etyka w postępowaniach insolwencyjnych	625
1. Rola etyki w działalności gospodarczej	625
2. Etyka w związku z postępowaniami insolwencyjnymi	625
3. Dłużnik	627
4. Wierzyciel	629
 Bibliografia	633
 O autorach	639

WYKAZ SKRÓTÓW

Źródła prawa

- | | |
|------------------------------|--|
| k.c. | – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 380 z późn. zm.) |
| k.k. | – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.) |
| k.p. | – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502 z późn. zm.) |
| k.p.a. | – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 23) |
| k.p.c. | – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.) |
| k.r.o. | – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2082 z późn. zm.) |
| k.s.h. | – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.) |
| o.p. | – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz.U z 2015 r. poz. 613 z późn. zm.) |
| o.r.p. | – ustawa z dnia 1 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 272 2 z późn. zm.) |
| p.p.s.a. | – ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 270 z późn. zm.) |
| pr. restr. | – ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. poz. 978 z późn. zm.) |
| prawo upadłościowe z 1934 r. | – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz. U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 z późn. zm.) |
| p.u. | – ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.) w brzmieniu ustawy od 1 stycznia 2016 r. |
| p.u.n. | – ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.) w brzmieniu ustawy do 31 grudnia 2015 r. |

rozporządzenie 2015/848	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 5 czerwca 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz. Urz. UE 141 L z 5.06.2015, s. 19)
rozporządzenie 1346/2000	– rozporządzenie Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz. Urz. UE 160 L z 30.06.2000, s. 1, z późn. zm.)
u.f.p.	– ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 885 z późn. zm.)
u.k.s.c.	– ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz. 2014 r. poz. 1025 z późn. zm.)
u.l.d.r.	– ustawa z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji doradcy restrukturyzacyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 776 z późn. zm.)
u.l.n.d.	– ustawa z dnia 18 października 2006 r. o likwidacji niepodjętych depozytów (Dz. U. Nr 208, poz. 1537 z późn. zm.)
u.o.i.f.	– ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 94 z późn. zm.)
u.o.p.	– ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1382 z późn. zm.)
u.p.p.	– ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404 z późn. zm.)
ustawa o KRS	– ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1142 z późn. zm.)
u.z.f.	– ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o niektórych zabezpieczeniach finansowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 942 z późn. zm.)
u.z.r.r.z.	– ustawa z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 67, poz. 569 z późn. zm.)

Publikatory i czasopisma

Dz. Urz. GUS	– Dziennik Urzędowy Głównego Urzędu Statystycznego
Dz. Urz. MEN	– Dziennik Urzędowy Ministra Edukacji Narodowej
Dz. Urz. MS	– Dziennik Urzędowy Ministra Sprawiedliwości
MPB	– Monitor Prawa Bankowego
MSiG	– Monitor Sądowy i Gospodarczy
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna/Pracy
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich

Inne

CEiDG	– Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
CRRiU	– Centralny Rejestr Restrukturyzacji i Upadłości

FGŚP	– Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych
FRP	– Fundusz Restrukturyzacji Przedsiębiorców
KNF	– Komisja Nadzoru Finansowego
KRS	– Krajowy Rejestr Sądowy
KRUS	– Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
RDN	– Rejestr Dłużników Niewypłacalnych
TNS	– tymczasowy nadzorca sądowy
ZUS	– Zakład Ubezpieczeń Społecznych

WPROWADZENIE

Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. poz. 978), czyli z dniem 1 stycznia 2016 r., zmienił się radykalnie obraz polskiego prawa dotyczącego podmiotów niewypłacalnych, dotychczas regulowanego ustawą z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233). Od tej pory nie tylko zmieniły się znacznie przepisy tej ostatniej ustawy (nie wspominając, że sama ustawa zmieniła nazwę, co jest zdarzeniem nieczęstym w historii stanowienia prawa polskiego), lecz także pojawiły się w polskim prawie nowe postępowania, dotychczas nieznane – postępowania restrukturyzacyjne. Co więcej – dotychczasowe przepisy zachowały moc obowiązującą w odniesieniu nie tylko do już toczących się na ich podstawie postępowań, lecz także do postępowań wszczętych na skutek złożenia stosownego wniosku do dnia 31 grudnia 2015 r. Jest to sytuacja niezmiernie trudna zarówno dla praktyków, którzy na co dzień zajmują się tą dziedziną prawa – sędziów, syndyków – obecnych doradców restrukturyzacyjnych – pełnomocników świadczących usługi prawne w tym zakresie, jak i dla tych, którzy dopiero uczą się praktyki stosowania prawa – studentów, aplikantów, kandydatów na doradców restrukturyzacyjnych. Właściwie można powiedzieć, że sytuacja nas wszystkich jest obecnie zbliżona: wszyscy uczymy się nowego prawa, osławiamy z przepisami, których funkcjonowanie w praktyce w wielu wypadkach nikt jeszcze nie przećwiczył, staramy się znaleźć rozwiązania „kazuś””, które niesie życie i obrót gospodarczy. W zakresie działalności przedsiębiorców wyzwaniem są przede wszystkim przepisy prawa restrukturyzacyjnego i możliwość ich odpowiedniego zastosowania do wielu rozmaitych sytuacji, ale także w sprawach tzw. konsumentów i prowadzonego w stosunku do nich postępowania upadłościowego pojawiają się zagadnienia i problemy dotychczas nieznane. Dzieje się tak dlatego, że – mimo stosunkowo długiego czasu obowiązywania przepisów umożliwiających ogłoszenie upadłości osób fizycznych, nieprowadzących działalności gospodarczej – dopiero od niedawna szeroko otwarto „konsumentom” możliwość oddłużenia i okazało się, że z jak ogromnym *spectrum* różnorodnych sytuacji spotykamy się w praktyce, przy równoczesnym milczeniu przepisów w tym zakresie. Wiele nieścisłości bądź problemów interpretacyjnych pojawiło się właśnie dopiero teraz.

Tym bardziej zatem w przypadku przepisów wprowadzających i regulujących postępowania całkowicie nowe, wobec krótkiego czasu, który został przewidziany dla oswojenia się z nowym stanem prawnym, wiele sytuacji wymaga rozstrzygnięcia w najdrobniejszych szczegółach, istotnych w praktyce, ale nierozwiązanych w nowych przepisach. Nie jest to nic dziwnego. Życie i praktyka piszą tak różnorodne scenariusze, że nie sposób przewidzieć wszystkich sytuacji, a tym bardziej nie sposób każdą z nich uregulować w sposób kazuistyczny.

Nowe prawo nie było jeszcze przedmiotem rozstrzygnięć, które mogłyby stać się zbiorem wytycznych przy jego interpretacji i stosowaniu. Praktyka dopiero się tworzy. Pojawiają się pytania, wątpliwości, różne interpretacje, zaczynają być dostrzegalne pewne luki i nieścisłości nowego prawa, rzecz w takich przypadkach nieunikniona.

Publikacja, którą trzymają Państwo w rękach, nie jest komentarzem. Nie ma ambicji bycia monografią naukową. Cel, któremu ma ona służyć, jest znacznie bardziej, by tak rzec, użyteczny. Zamierzeniem, które przyświecało jej powstawaniu, było umożliwienie usystematyzowania wiedzy o nowym prawie oraz ułatwienie przyswojenia zmian, przez przedstawienie nowych regulacji nie w ujęciach klasycznych, czyli artykuł po artykule, jak w komentarzu, ale przez zestawienie problemów i zagadnień, które pojawiają się w powstałym w ten sposób systemie prawa insolwencyjnego, co powoduje, że staje się ona swoistym podręcznikiem czy kompendium. Opracowanie niniejsze nie jest kompletne. Nie ma w nim omówienia przepisów dotyczących orzekania zakazu prowadzenia działalności gospodarczej ani też – co do zasady – postępowań odrębnych (wobec emitentów obligacji, banków, deweloperów itd.). Jest natomiast część bardzo istotnie wiążąca się z postępowaniami restrukturyzacyjnymi i upadłościowym, a chyba niebędąca dotychczas przedmiotem kompleksowego omówienia: zagadnienia związane z postępowaniem rejestrowym i depozytowym. Uznaliśmy, że dla praktyki insolwencyjnej kwestie te mają doniosłe znaczenie. Uzupełnieniem całości jest część dotycząca etyki, jakże istotnej we wszystkich aspektach prawa insolwencyjnego, a także – omówienie problematyki przepisów prawnokarnych.

Z pewnością niniejsza publikacja nie odpowiada na wszystkie pytania, jakie pojawiają się – czy też pojawiają się w najbliższym czasie: w chwili jej powstawania nie znaliśmy ich jeszcze – jak zresztą wszyscy, którzy z nowymi przepisami mają do czynienia w praktyce. Jednak staraliśmy się przybliżyć zespół tych całkowicie nowych oraz znacznie znowelizowanych przepisów tak, aby można było zestawić poprzednio obowiązujące z nowymi, usystematyzować poszczególne zagadnienia i ułatwić pierwszy kontakt z nowym stanem prawnym.

Autorzy tej publikacji zajmują się w codziennej pracy różnymi aspektami działalności regulowanej przepisami prawa restrukturyzacyjnego i upadłościowego.

W praktyce zawodowej zajmowali się lub zajmują równocześnie innymi zagadnieniami (jak np. Krajowy Rejestr Sądowy). Dzięki temu *Polskie prawo insolwencyjne – prawo restrukturyzacyjne i upadłościowe* zyskało, mamy nadzieję, dodatkowy atut: spojrzenie z różnych stron i, co za tym idzie, komentarz wynikający z różnych punktów widzenia. Chciałam w tym miejscu podziękować moim Współautorom, których zaangażowanie sprawiło, że powstanie tej publikacji stało się faktem. W szczególności dziękuję pani sędzi Anecie Malmuk-Cieplak – bez jej determinacji być może nie byłoby dzisiaj tej książki.

Chciałabym również bardzo podziękować moim Koleżankom i Kolegom, sędziom z Wydziału VIII Gospodarczego dla spraw Upadłościowych i Restrukturyzacyjnych Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie. Wspólne rozmowy i próby interpretacji nowych przepisów w kontekście problemów orzeczniczych, pojawiających się na gruncie nowej ustawy, niejednokrotnie znalazły odbicie w rozważaniach prowadzonych na kartach niniejszej publikacji.

Mamy nadzieję, że książka ta dobrze spełni swoją rolę i bezkolizyjnie przeprowadzi Czytelników przez pierwszy, niewątpliwie trudny okres obowiązywania nowych (i równocześnie starych) przepisów, a wszystkim dopiero poznającym skomplikowany świat tej interesującej dziedziny prawa ułatwi jej poznanie i oswojenie się z nią.

Aleksandra Machowska

Rozdział I

GENEZA REFORMY POSTĘPOWAŃ, ZAŁOŻENIA NOWELIZACJI I JEJ GŁÓWNE CELE

Zagadnienia współczesnego polskiego prawa insolwencyjnego, a więc prawa re-strukturyzacyjnego i prawa upadłościowego nie sposób omówić bez kilku uwag wstępnych na temat samej genezy ostatniej reformy tego prawa oraz założeń i celów nowelizacji poszczególnych postępowań.

Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze¹ (dalej: p.u.n.) weszła w życie z dniem 1 października 2003 r. Była ona wielokrotnie nowelizowana, przy czym najobszerniejsza zmiana, dokonana ustawą z dnia 6 marca 2009 r., spowodowała konieczność ogłoszenia tekstu jednolitego².

Po dziesięciu latach funkcjonowania ustawy możliwe było dokonanie bilansu. Analiza corocznie sporządzanych statystyk Ministerstwa Sprawiedliwości pokazała, że przepisy o postępowaniu naprawczym, które miało być prowadzone, zanim jeszcze przedsiębiorca spełni przesłanki do ogłoszenia względem niego upadłości, w praktyce są przepisami martwymi. Postępowania układowe w istocie stanowiły niewielki odsetek wszystkich postępowań upadłościowych i rzadko prowadziły do zawarcia układu, a jeszcze rzadziej – do jego wykonania. Większość ogłaszanych postępowań stanowiły postępowania o charakterze likwidacyjnym, a znaczna część postępowań, toczących się początkowo jako postępowania z możliwością zawarcia układu, była przekształcana w postępowanie obejmujące likwidację majątku dłuż-

¹ Tekst pierwotny ustawy ogłoszono w Dz. U. z 2003 r. Nr 60, poz. 535.

² Ustawa z dnia 6 marca 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. Nr 53, poz. 434). Zmiany tekstu jednolitego ustawy (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361) były ogłaszane w: Dz. U. z 2009 r. Nr 191, poz. 1484; z 2010 r. Nr 155, poz. 1037, Nr 230, poz. 1509 i Nr 257, poz. 1724; z 2011 r. Nr 85, poz. 458, Nr 106, poz. 622, Nr 138, poz. 810, Nr 142, poz. 828, Nr 199, poz. 1175, Nr 205, poz. 1210, Nr 232, poz. 1377 i Nr 234, poz. 1391 oraz z 2012 r. poz. 173 i 578, następnie ogłoszono po raz kolejny tekst jednolity (Dz. U. z 2012 r. poz. 1112), a po kolejnej serii zmian – w Dz. U. z 2015 r. poz. 233.

nika. W praktyce rzadko również stosowane były przepisy o tzw. układzie likwidacyjnym (art. 271 p.u.n.).

Do głosu doszły również krytyki, płynące z wielu środowisk, podające w wątpliwość wiele rozwiązań obowiązującej ustawy. Działo się to w dużej mierze w kontekście dokonywanych w tym samym okresie w wielu krajach Europy reform prawa upadłościowego, które zmierzały w całkiem innym kierunku niż przepisy polskie³. Prawo upadłościowe i naprawcze opierało się na założeniu, że zasadniczym celem postępowania upadłościowego jest zaspokojenie wierzycieli, sytuacja zaś dłużnika ma znaczenie całkowicie drugorzędne. Tak należy rozumieć treść art. 2 p.u.n. („Postępowanie uregulowane ustawą należy prowadzić tak, aby roszczenia wierzycieli mogły zostać zaspokojone w jak najwyższym stopniu, a jeśli racjonalne względy na to pozwolą – dotychczasowe przedsiębiorstwo dłużnika zostało zachowane”). Tymczasem w Europie, pod egidą Komisji Europejskiej⁴, powszechne stawało się przekonanie, że postępowanie upadłościowe nie może być głównie postępowaniem likwidującym niewydolne przedsiębiorstwa, ale powinno uwzględniać interes dłużnika, przede wszystkim zaś – pomóc mu, jeżeli tylko jest to możliwe, przy zastosowaniu odpowiednich środków prawnych – przezwyciężyć kryzys, zrestrukturizować przedsiębiorstwo i przetrwać. Takie myślenie opierało się na założeniu, że przedsiębiorca, nawet taki, który przeżywa kryzys ekonomiczny, jest pracodawcą i płatnikiem podatków oraz innych danin publicznych, zatem istotnym elementem struktury ekonomicznej państwa.

Dominujący w przeszłości pogląd, że upadłość (bankructwo) wynika z przestępstwa – czy samo stanowi przestępstwo, jak w prawie francuskim – został wyparty przez realia życia gospodarczego, co podsumował komunikat Komisji Europejskiej stwierdzeniem, że tylko 4–6% bankructw ma swoje źródło w nielegalnej działalności⁵. Za zmianą myślenia o upadłości i niewypłacalnym dłużniku szła również zmiana terminologiczna: pojęcie upadłości, bankructwa – zastąpione zostało nie-

³ W szczególności francuska ustawa nr 2005-845 z 26.07.2005 r., *Loi de sauvegarde des entreprises*, Dziennik Urz. Republiki Francuskiej [JORF] z 27.07.2005 r., nr 175, s. 121870, ustawy, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2006 r. i zasadniczo zmieniła francuskie przepisy dotyczące niewypłacalności, w tym wprowadziła całkiem nowe postępowania (m.in. *sauvegarde*), a przede wszystkim – ustaliła nową filozofię podejścia do niewypłacalnych dłużników.

⁴ Komunikat Komisji z dnia 5 października 2007 r. do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – W jaki sposób przezwyciężyć piętno porażki poniesionej w działalności gospodarczej – działania na rzecz polityki drugiej szansy – Realizacja partnerstwa lizbońskiego na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia [COM(2007) 584 wersja ostateczna – niepublikowany w Dzienniku Urzędowym].

⁵ Komunikat Komisji z dnia 5 października 2007 r. do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – W jaki sposób przezwyciężyć piętno porażki poniesionej w działalności gospodarczej – działania na rzecz polityki drugiej szansy – Realizacja partnerstwa lizbońskiego na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia [COM(2007) 584 wersja ostateczna – niepublikowany w Dzienniku Urzędowym], 2.2.

wypłacalnością⁶, czy trudnościami przedsiębiorstw⁷. Podobną drogę przebyła nazwa działu prawa i postępowania przewidzianego na wypadek zaistnienia takiej sytuacji, przykładowo we Francji: od pierwotnej „upadłości” czy „bankructwa”, przez „prawo postępowania zbiorowych” (*droit des procédures collectives*), „prawo przedsiębiorstw w kryzysie” czy wręcz „przeżywających trudności” (*droit des entreprises en difficulté* albo *droit de l'entreprise en difficulté*), po „prawo o ochronie przedsiębiorstw” (*droit de la sauvegarde des entreprises*)⁸. Polski ustawodawca, na etapie tworzenia prawa upadłościowego i naprawczego, miał świadomość także i tych zmian terminologicznych, jednak postanowiono pozostać przy utrwalonej, tradycyjnej nazwie upadłości i co za tym idzie – postępowania upadłościowego⁹. Równocześnie, przy założeniu prymatu wierzycieli nad przedsiębiorstwem dłużnika, także postępowanie z możliwością zawarcia układu traktowane było przez polskiego ustawodawcę jako rozwiązanie drugorzędne, brane pod uwagę dopiero wówczas, gdy zostanie uprawdopodobnione, że w drodze układu wierzyciele zostaną zaspokojeni w wyższym stopniu, niż miałyby to miejsce po przeprowadzeniu likwidacji majątku upadłego¹⁰. Dokonano tym samym przeciwstawienia „sprzecznych” interesów wierzycieli (uzyskanie zaspokojenia należności w jak najwyższym stopniu) oraz interesów upadłego (zachowanie majątku, w ramach którego może on kontynuować działalność gospodarczą). Tymczasem, co stawało się coraz bardziej oczywiste, zarówno w Europie, jak i w Polsce, zwłaszcza w obliczu kryzysu gospodarczego, w istocie tak rozumiany „interes upadłego (dłużnika)” nie jest tylko jego interesem: zachowanie przedsiębiorstwa i umożliwienie jego restrukturyzacji, aby dalej mogło generować zysk w trakcie prowadzonej działalności gospodarczej, leży w interesie całej gospodarki państwa. Przedkładanie interesów wierzycieli nad interes dłużnika i jego pracowników¹¹ (choćby będących wierzycielami dłużnika, to jednak w specyficzny sposób powiązanych z losami zatrudniającego ich przedsiębiorcy) oraz nastawienie „likwidacyjne”, zarówno ustawodawcy, jak i sądów upadłościowych, a także samych wierzycieli upadłego nie tylko prowadzi do eliminacji przedsiębiorcy, lecz także do niekorzystnych skutków dla gospodarki państwa. Trzeba pamiętać, że zwykle w skali całego kraju liczba przedsiębiorstw, które przestały funkcjonować w wyniku

⁶ Ang. *insolvency*, franc. *insolvabilité*, niem. *Insolvenz*, wł. *insolvenza*, hiszp. *insolvenca*.

⁷ Por. franc. *entreprises en difficulté*.

⁸ Zob. J. Bonnard, *Droit des entreprises en difficulté*, wyd. 5, Paryż 2012, s. 11.

⁹ Druk sejmowy nr 809, rozdział V „Nazwa ustawy i zagadnienia terminologiczne”, s. 102. Rozważania dotyczące terminologii zostały podsumowane następująco: „Za zachowaniem dotychczasowej terminologii przemawia rola tradycji prawniczej. W procesie stosowania i nauczania prawa funkcja tradycji jest tak znaczna, że trudno ją przecenić”.

¹⁰ Artykuł 14 ust. 1 p.u.n.

¹¹ Zwracają na to uwagę S. Morawska i A. Czapracka, *Praktyka stosowania prawa upadłościowego a cele regulacji (w:) Meandry upadłości przedsiębiorstw. Klęska czy druga szansa?*, Warszawa 2009, s. 136, podkreślając, że w polskim prawie upadłościowym i naprawczym prawa wierzycieli są zbyt silnie chronione. Autorki wskazują również, że obecnie w większości systemów prawnych prawo upadłościowe ma za zadanie spełniać również rolę zapobiegawczą oraz stawiać sobie za cel utrzymanie niewypłacalnego przedsiębiorstwa, restrukturyzując jego zadłużenia i zawarcie układu z wierzycielami.

przeprowadzenia postępowania upadłościowego jest znaczna, a to może już wywierać istotny wpływ na sytuację ekonomiczno-gospodarczą państwa.

Trzeba też pamiętać, że już w toku obowiązywania ustawy doszło do fundamentalnej zmiany, za jaką należy uznać wprowadzenie możliwości ogłoszenia upadłości osoby fizycznej, nieprowadzącej działalności gospodarczej, czyli tzw. upadłość konsumencką. Podkreślić należy, że prawo upadłościowe i naprawcze przez połowę okresu obowiązywania było ustawą, obejmującą – w zakresie podmiotowym – wyłącznie przedsiębiorców, z wyjątkami ściśle wskazanymi, przy czym definicja przedsiębiorcy dla celów stosowania prawa upadłościowego i naprawczego została zawarta w tej ustawie (choć ujęta została zbieżnie z definicją art. 33¹ § 1 k.c.¹²). Pod pojęciem przedsiębiorcy ustawodawca rozumiał osoby fizyczne, osoby prawne albo jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, prowadzące we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową. Przepisy ustawy miały pierwotnie zastosowanie również do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i spółek akcyjnych nieprowadzących działalności gospodarczej, wspólników osobowych spółek handlowych, ponoszących odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem, wspólników spółki partnerskiej, oddziałów banków zagranicznych w rozumieniu prawa bankowego (art. 5 p.u.n. w brzmieniu z 2003 r.). Nie było zatem możliwe, na podstawie przepisów tej ustawy, ogłoszenie upadłości rolników, jeżeli nie byli oni przedsiębiorcami w rozumieniu ustawy. Dopiero nowelizacja przeprowadzona w 2009 r. dokonała przełomu, wprowadzając do wskazania podmiotów, wobec których możliwe jest prowadzenie postępowania upadłościowego, również osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami (co zresztą nie rozwiązało problemu rolników). Wprowadzenie do ustawy „gospodarczej” zupełnie nowej kategorii podmiotów wywołało szereg wątpliwości i trudności o charakterze praktycznym, jako że przesłanki ogłoszenia „upadłości konsumenckiej” zostały określone przez ustawodawcę w taki sposób, że postępowania te w efekcie stały się kolejną martwą instytucją prawa upadłościowego. Nadto, powiązanie upadłości osób nieprowadzących działalności gospodarczej z przepisami ukształtowanymi wyłącznie dla potrzeb postępowań wobec przedsiębiorców musiało doprowadzić do znacznych komplikacji o charakterze interpretacyjnym i praktycznym. Siłą rzeczy również i te przepisy musiały ulec gruntownej nowelizacji, co zostało dokonane ustawą z dnia 29 sierpnia 2014 r.¹³ Niezależnie od tego również dyskusje toczące się wokół „upadłości konsumenckiej”, która musi podlegać zasadom odmiennym od reguł do-

¹² Artykuł 33¹ k.c. został dodany przez ustawę z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 49, poz. 408). Prace nad brzmieniem tego przepisu zbiegały się zatem z pracami nad prawem upadłościowym i naprawczym.

¹³ Ustawa o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1306), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2015 r.

tyczących podmiotów gospodarczych, przede wszystkim zaś musi zostać oparta na całkowicie innej filozofii niż ta, która przyświeca postępowaniom z udziałem wyłącznie przedsiębiorców, przyczyniły się do nieco innego postrzegania dłużnika jako podmiotu prawa upadłościowego i naprawczego.

Wszystkie te okoliczności, którym towarzyszyła nieustająca dyskusja w środowiskach prawniczych i ekonomicznych, spowodowały, że podjęta została decyzja o rozpoczęciu prac nad nowym prawem upadłościowym. Warto podkreślić, że zarówno opracowanie koncepcji całkowicie nowego prawa restrukturyzacyjnego, jak i zredagowanie nowych przepisów odbyło się w sposób niekonwencjonalny. Z inicjatywy Ministra Sprawiedliwości powołany został zespół¹⁴, złożony z praktyków oraz naukowców, którego zadaniem było przygotowanie rekomendacji zmian w ustawie z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz w innych ustawach, mających na celu usprawnienie postępowań upadłościowych oraz postępowania naprawczego; zaopiniowanie projektu założeń projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz niektórych innych ustaw, który miał zostać przygotowany na podstawie opracowanych rekomendacji oraz zaopiniowanie samego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz niektórych innych ustaw. W skład zespołu weszli sędziowie z wieloletnią praktyką upadłościową, adwokaci i radcowie prawni, specjalizujący się w sprawach upadłościowych, syndycy, a także naukowcy – prawnicy i ekonomiści, którzy dokonali krytycznej analizy istniejącego stanu rzeczy i przygotowali rekomendacje, przedstawione w dniu 10 grudnia 2012 r.¹⁵ Założenia rekomendacji skoncentrowały się wokół następujących zagadnień: skutecznej restrukturyzacji zamiast likwidacji, braku stygmatyzacji przedsiębiorców oraz uproszczenia procedur. Dyskusje w łonie zespołu wykazały, że pożądane jest wprowadzenie postępowań nowego typu w miejsce niefunkcjonującego postępowania naprawczego, które dadzą dłużnikowi większe możliwości zrestrukturyzowania przedsiębiorstwa i zachowania go z równoczesnym mocnym zabezpieczeniem praw i interesów wierzycieli. Na tej podstawie opracowany został projekt założeń nowej ustawy oraz projekt tekstu ustawy. Wiele nowych, szczegółowych rozwiązań zaproponowano dla dotychczasowych przepisów, zawartych w prawie upadłościowym i naprawczym. W efekcie powstała ustawa – Prawo restrukturyzacyjne, która poza określeniem ram prawnych całkowicie nowych, dotychczas nieznanych prawu polskiemu postępowań, w bardzo znacznym stopniu zmienia przepisy ustawy z dnia 28 lutego 2003 r.¹⁶

¹⁴ Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2012 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw nowelizacji Prawa upadłościowego i naprawczego (Dz. Urz. MS poz. 83).

¹⁵ Tekst dostępny na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości – www.ms.gov.pl, w zakładce: Prawo upadłościowe i naprawcze.

¹⁶ Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. poz. 978 z późn. zm.).

Założenia nowej ustawy opierają się w pierwszej kolejności na zapobiegzeniu likwidacji, zrestrukturyzowaniu przedsiębiorstwa dłużnika – zobowiązań, majątku, sposobu zarządzania i zatrudnienia¹⁷ – oraz umożliwienie mu kontynuowania działalności gospodarczej. Aby taki cel mógł zostać skutecznie osiągnięty, konieczne było nie tylko stworzenie odpowiedniego środowiska prawnego, ale również społecznego. W tym ostatnim zakresie należało zerwać ze stygmatyzacją, niezmiennie dotychczas wiążącą się z upadłością. „Upadłość”, „upadły” w potocznej świadomości są określeniami pejoratywnymi, powodującymi swoisty ostracyzm w życiu gospodarczym. Upadłość powoduje obawę, że zaangażowane w ramach postępowania upadłościowego środki finansowe nie zostaną odzyskane albo będzie to możliwe jedynie w znikomym stopniu i to po długim oczekiwaniu. Rozsądny kontrahent, zwłaszcza obawiający się zarzutów o działania ze szkodą dla prowadzonej przezeń działalności, nie podejmie się współpracy z „upadłym”, nawet jeżeli w stosunku do tego ostatniego postępowanie prowadzone jest z możliwością zawarcia układu. Scałenie w jednym akcie normatywnym obu typów postępowań było zresztą przedmiotem krytyki ze strony środowisk prawniczych od chwili wejścia w życie ustawy z 2003 r. Podkreślano, że po licznych nowelizacjach, dostosowujących przedwojenne przepisy do nowej rzeczywistości prawnej i gospodarczej regulacje te w bardzo wysokim stopniu odpowiadały potrzebom obrotu gospodarczego, a ich ulepszenie wymagało jedynie pewnych korekt.

W nowej ustawie postanowiono powrócić do dawnego stanu, sprzed wejścia w życie prawa upadłościowego i naprawczego, kiedy postępowania o charakterze likwidacyjnym (upadłość) były wyodrębnione od układowych¹⁸. W trosce o zapewnienie instrumentów prawnych dostosowanych do różnych sytuacji, występujących w obrocie gospodarczym, przewidziano wyodrębnienie przepisów mających na celu zapobiegzenie likwidacji i umieszczenie ich w odrębnej ustawie oraz zróżnicowanie postępowań restrukturyzacyjnych w zależności od kontekstu prawno-ekonomicznego, w jakim znajduje się dłużnik. Nie zrezygnowano jednak z możliwości zawarcia układu w ramach postępowania prowadzonego na podstawie przepisów o postępowaniu upadłościowym (układ w upadłości), ale został on obwarowany warunkami uniemożliwiającymi przedłużanie postępowania upadłościowego¹⁹.

Konsekwencją przyjętego założenia jest zmiana terminologiczna. Przede wszystkim nazwa ustawy – Prawo restrukturyzacyjne, nie odwołuje się do żadnego z regulo-

¹⁷ *Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne*, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, <http://www.sejm.gov.pl/>, s. 8.

¹⁸ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo o postępowaniu układowym (Dz. U. Nr 93, poz. 836 z późn. zm.), rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz. U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 z późn. zm.).

¹⁹ Tytuł Va (art. 266a–266f).

wanych przez nią postępowań, jest określeniem zbiorczym, które jednak wskazuje na cel (pozytywny) tej regulacji²⁰. Postępowanie restrukturyzacyjne jako odrębna kategoria, całkowicie pozostająca poza sferą upadłości, zmiana dokonana w ramach dotychczasowej ustawy o licencji syndyka²¹, która wprowadza nową nazwę dla profesjonalisty, który będzie doradzał przedsiębiorcy – doradcy restrukturyzacyjnego, zamiast syndyka, który jednoznacznie i w potocznym rozumieniu – pejoratywnie – kojarzony jest z upadłością, to kolejne filary reformy prawa insolwencyjnego.

Zgodnie z założeniami, reforma prawa insolwencyjnego oparta jest na założeniu ochrony wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa i poszanowaniu praw wierzycieli, co realizują następujące cele regulacji:

- a) zapewnienie przedsiębiorcom i ich kontrahentom skutecznych instrumentów do restrukturyzacji przy jednoczesnej maksymalizacji ochrony praw wierzycieli;
- b) zapewnienie instytucjonalnej autonomii postępowań restrukturyzacyjnych w oderwaniu od stygmatyzujących postępowań upadłościowych;
- c) wprowadzenie zasady subsydiarności postępowania upadłościowego jako *ultima ratio* wobec ekonomicznego fiaska restrukturyzacji;
- d) zwiększenie uprawnień aktywnych wierzycieli;
- e) maksymalizacja szybkości i efektywności restrukturyzacji i upadłości;
- f) realizacja polityki „nowej szansy” – zapewnienie możliwości „nowego startu” przedsiębiorcom, których fiasko przedsięwzięcia gospodarczego wynika z niekorzystnej zmiany warunków ekonomicznych²².

Celem ustawy jest spełnianie następujących funkcji:

- a) sanacyjnej – umożliwiającej skuteczną restrukturyzację przedsiębiorstwa dłużnika,
- b) windykacyjnej – prowadzącej do maksymalnego możliwego zaspokojenia wierzycieli, z uwzględnieniem jednak maksymalnej ochrony wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa,
- c) profilaktycznej – przez zapobieganie powstawaniu zatorów płatniczych, a tym samym – zaburzenia płynności czy wręcz niewypłacalności wierzycieli dłużnika oraz
- d) wychowawczej – przez kształtowanie dobrych praktyk gospodarczych (podjęcie próby rozwiązania kryzysu przez złożenie wniosku restrukturyzacyjnego)²³.

²⁰ Por. *Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne*, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, <http://www.sejm.gov.pl/>, s. 13.

²¹ Ustawa z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji doradcy restrukturyzacyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 776 z późn. zm.).

²² *Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne*, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, <http://www.sejm.gov.pl/>, s. 12.

²³ *Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne*, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, <http://www.sejm.gov.pl/>, s. 12.

Tak ukształtowane cele wymagały zmiany dotychczasowego sposobu podejścia do postępowań insolwencyjnych i przededefiniowania zasad, według których mają być prowadzone postępowania restrukturyzacyjne. W przeciwieństwie do wyrażonego w art. 14 ust. 1 p.u.n. prymatu interesu wierzycieli nad interesem dłużnika i jego przedsiębiorstwa, a co za tym idzie prymatem likwidacji nad układem, nowa ustawa zakłada oparcie postępowania na zasadzie ochrony słuszných praw dłużnika w powiązaniu z zasadą dominacji zbiorowego interesu wierzycieli, co oznacza, że postępowania restrukturyzacyjne mają być prowadzone w interesie dłużnika, tak aby zapobiec likwidacji jego przedsiębiorstwa²⁴. Co więcej, obecnie to dłużnik zawiera układ ze swoimi wierzycielami, nie jest on zaś zawierany „przez wierzycieli”, co było zasadą, choć niewyrażoną wprost, przepisów obowiązujących od 1 października 2003 r.²⁵ Postępowania restrukturyzacyjne, z wyjątkiem sanacyjnego, mogą być wszczęte i prowadzone wyłącznie na wniosek dłużnika. Promowana (i premiowana) jest postawa dłużnika, który dąży do zapobieżenia upadłości i likwidacji swojego przedsiębiorstwa, a tym samym do jak najlepszego zabezpieczenia praw wierzycieli i zaspokojenia ich roszczeń.

W trosce o zapewnienie jak najpełniejszej realizacji naczelných zasad prawa restrukturyzacyjnego, postępowania restrukturyzacyjne opierać się mają na zasadzie szybkości postępowania (co w dotychczasowym stanie prawnym stanowiło prawdziwą bolączkę i powodowało, że postępowania upadłościowe wykazywały niską efektywność), równości uczestników postępowania (wyrażonej jako możliwość korzystania z jednakowych środków prowadzących do obrony swoich interesów w postępowaniu zarówno przez dłużnika, jak i przez wierzycieli) oraz zasadzie jawności. Ta ostatnia ma być realizowana głównie przez obowiązek zamieszczania obwieszczeń w Centralnym Rejestrze Restrukturyzacji i Upadłości (CRRiU). Nowej filozofii podporządkowane zostały, tam gdzie było to zasadne i możliwe, również przepisy dotychczasowego prawa upadłościowego i naprawczego.

Centralny Rejestr Restrukturyzacji i Upadłości ma służyć zamieszczaniu i obwieszczaniu postanowień, zarządzeń, dokumentów i informacji dotyczących postępowania restrukturyzacyjnego (m.in. plan restrukturyzacyjny) i upadłościowego, udostępnianiu danych zawartych w postanowieniach, zarządzeniach, dokumentach i informacjach, dotyczących postępowania restrukturyzacyjnego i upadłościowego, obwieszczonych w odniesieniu do danego podmiotu (funkcja publikatora wszystkich danych, które podlegają obwieszczeniu w ramach postępowań objętych regulacją oraz o orzeczonych w tych postępowaniach zakazach prowadzenia działalności gospodarczej). Nadto, ma umożliwiać składanie pism i dokumentów oraz dokonywanie doręczeń, wspomagać organizację pracy i pro-

²⁴ Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, <http://www.sejm.gov.pl/>, s. 12.

²⁵ Por. P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 1031.

wadzenie postępowania restrukturyzacyjnego i upadłościowego, a także służyć udostępnianiu wzorów pism procesowych i dokumentów określonych w ustawie. Miałby on zatem pełnić wiele funkcji: podstawową – rejestru, informacyjną, komunikacyjną oraz portalu orzeczniczego²⁶, a z uwagi na udostępnianie wzorów pism procesowych – również edukacyjną. W części informacyjnej mają być udostępniane akty prawne, formularze i wzory pism procesowych, lista sądów upadłościowych i restrukturyzacyjnych oraz lista osób posiadających licencję doradcy restrukturyzacyjnego²⁷.

Podkreślić jednak należy, że przepis o utworzeniu CRRiU wejdzie w życie dopiero z dniem 1 lutego 2018 r., co jest bardzo niekorzystne dla reformy prawa insolwencyjnego. Można śmiało zaryzykować tezę, że jest to w istocie jedno z najważniejszych założeń tej reformy, prawdziwie rewolucyjne, którego jedną z licznych zalet jest to, że znacznie obniża koszty i czas trwania postępowania, a zostało zaprzepaszczone przez tak znaczne odsunięcie w czasie jego wejścia w życie. Co więcej, istnieją poważne obawy, że również ten odległy termin nie zostanie dotrzymany, a nawet że tak ważny element tej ustawy w ogóle nie zostanie wdrożony.

Należy wyrazić żal, że tak ważna ustawa została – technicznie – skonstruowana w sposób nieulatwiający zapoznania się z jej treścią. Wydaje się, że byłaby znacznie bardziej przejrzysta, gdyby rozdział 3 działu I, w którym mowa jest o planie restrukturyzacyjnym, znajdował się między przepisami regulującymi poszczególne postępowania, natomiast po dziale I, przed szczegółowymi regulacjami o sądzie i sędzim-komisarzu, znalazły się przepisy ogólne, dotyczące postępowania restrukturyzacyjnego (dział VIII) i regulujące kwestie pomocy publicznej (dział V).

Ustawa – Prawo restrukturyzacyjne, poza wieloma ważnymi skutkami dla życia gospodarczego i porządku prawnego w Polsce, powoduje, że z chwilą rozpoczęcia jej obowiązywania zespół rozwiązań i przepisów, dotyczących uregulowania sytuacji podmiotu niewypłacalnego (lub wkrótce niewypłacalnego) określa się jako prawo insolwencyjne. Nie są to już bowiem wyłącznie przepisy o postępowaniu upadłościowym, a nowe postępowania, uregulowane w tej ustawie, przewidują szereg wariantów. Kolejnym skutkiem – chociaż nieprzynoszącym w praktyce większych zmian – jest nadanie nowej nazwy dotychczasowej ustawie – Prawo upadłościowe i naprawcze. W wyniku uchylecia przepisów o postępowaniu naprawczym zaszła konieczność zmiany tytułu ustawy na Prawo upadłościowe. Chociaż takie rozwiązanie budziło wątpliwości z zakresu techniki legislacyjnej,

²⁶ *Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne*, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, <http://www.sejm.gov.pl/>, s. 10.

²⁷ *Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne*, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, <http://www.sejm.gov.pl/>, s. 10.

to prawotwórstwo polskie zna precedensy, o których wspomina uzasadnienie do projektu ustawy²⁸. Bez wątplenia podkreślić trzeba, że znaczny zakres zmian do ustawy z dnia 28 lutego 2003 r., w tym wspomniana zmiana tytułu, duża liczba uchylonych przepisów oraz bardzo liczne nowe przepisy, nie przyczyniają się do zwiększenia przejrzystości tej ustawy, tym bardziej że – jak była mowa na wstępie – podlegała ona licznym, nieraz bardzo obszernym nowelizacjom. Z pewnością lepszym rozwiązaniem byłoby przygotowanie nowej ustawy, co zresztą podkreślano w opiniach do projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne na etapie prac legislacyjnych²⁹. Również krótki, jak na tak duże zmiany prawa, okres *vacatio legis*, wobec konieczności odpowiedniego przygotowania, zarówno organizacyjnie, jak i merytorycznie, dotychczasowych sądów upadłościowych, syndyków i samych przedsiębiorców, nie sprzyja wprowadzeniu i zaakceptowaniu nowego prawa w polskim systemie prawa i życiu gospodarczym. Najbliższy czas pokaże, na ile sprawdzą się nowe rozwiązania, które w założeniu miały być lepsze od dotychczasowych, lecz które w znacznym stopniu odbiegają od wizji przedstawionej w Rekomendacjach. Pamiętać również należy, że prawo restrukturyzacyjne zostało stworzone dla tzw. uczciwego dłużnika. Z tego względu wiele przepisów zostało sformułowanych niezwykle liberalnie. W tym zakresie podejście ustawodawcy również zmieniło się w sposób zasadniczy, a czy tak znaczna doza zaufania do przedsiębiorców jest w pełni uzasadniona, okaże się w praktyce stosowania ustawy. Niewątpliwie natomiast jest to zestaw rozwiązań prawnych, na które bardzo czekali przedsiębiorcy. Przepisy prawa upadłościowego i naprawczego były bowiem tak skonstruowane, że podejmowanie prób restrukturyzacji przedsiębiorstwa mogło stanowić balansowanie na cienkiej linii: niektóre z działań naprawczych mogły spełniać znamiona przestępstwa (być traktowane jako wybiórcze spłacanie wierzycieli, wyprowadzanie majątku z przedsiębiorstwa itp.). Pamiętać jednak warto, że prawo restrukturyzacyjne to zestaw narzędzi, od których zastosowania i uczynionego użytku zależeć będzie ostateczny efekt³⁰. Równocześnie zwiększona zostaje ochrona interesów wierzycieli, m.in. przez umożliwienie im większego wpływu na toczące się postępowania, mimo braku legitymacji do złożenia wniosku o jego wszczęcie³¹. Jednak pełne powodzenie procesu restrukturyzacji przedsiębiorstwa i jego długów, a także satysfakcja-

²⁸ *Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne*, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, <http://www.sejm.gov.pl/>, s. 61. W przypisie 16 powołano, tytułem przykładu, ustawę z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (tytuł zmieniono ustawą z dnia 5 grudnia 2002 r.), ustawę z dnia 16 lipca 1987 r. o państwowych instytucjach filmowych (tytuł zmieniono ustawą z dnia 30 czerwca 2005 r.) oraz ustawę z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (tytuł zmieniono ustawą z dnia 25 czerwca 2009 r.).

²⁹ Zob. m.in. opinię Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 7 maja 2015 r. (do druków sejmowych nr 3275 i 2824 oraz druku 3275-A), dostęp: www.krs.pl 29.04.2016 r. („Opinie i stanowiska 2015”).

³⁰ Por. C. Zalewski, *Prawo restrukturyzacyjne: ratunek dla firmy musi być prawdziwy*, Rzeczpospolita z dnia 5 kwietnia 2015 r.; J. Horobiowski, *Kluczowe osiągnięcia nowelizacji*, Doradca Restrukturyzacyjny 2015, nr 2, s. 37 i n.

³¹ Por. A. Hrycaj, C. Zalewski, B. Groele, M. Geromin, *Mniej grzeszna restrukturyzacja*, Rzeczpospolita z dnia 20 sierpnia 2014 r.

nującego zaspokojenia wierzycieli będzie możliwe tylko wtedy, gdy zarówno dłużnicy, jak i wierzyciele będą mieli świadomość, że sukces na tym polu jest możliwy wówczas, gdy wszyscy jego uczestnicy będą współdziałać w imię własnego, dobrze pojętego interesu, co zakłada rzetelną, uczciwą i aktywną współpracę.

Rozdział II

RODZAJE I TYPY POSTĘPOWAŃ INSOLWENCYJNYCH, ICH PODSTAWY I CHARAKTERYSTYKA

1. Stan dotychczasowy. Uwagi ogólne

Przepisy ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze przewidywały zasadniczo trzy typy postępowań: upadłościowe z możliwością zawarcia układu, upadłościowe obejmujące likwidację majątku dłużnika oraz (właściwie niefunkcjonujące w praktyce) postępowanie naprawcze. W ramach tak zakreślonych postępowań przepisy przewidywały możliwość zawarcia układu na wstępnym zgromadzeniu wierzycieli, zatem jeszcze przed ogłoszeniem upadłości, oraz zawarcie tzw. układu likwidacyjnego, będącego swoistym połączeniem obu postępowań upadłościowych: z możliwością zawarcia układu i likwidacyjnego. Niezależnie od pierwotnie wybranej opcji postępowania – układowej lub likwidacyjnej, istniała w określonych warunkach możliwość jej zmiany (art. 16 i 17 ust. 1 p.u.n.).

2. Nowe prawo insolwencyjne

Po wejściu w życie ustawy – Prawo restrukturyzacyjne możemy mówić o dwóch rodzajach postępowań: postępowaniach restrukturyzacyjnych i postępowaniu upadłościowym.

2.1. Zasady prawa insolwencyjnego

Naczelne zasady prawa restrukturyzacyjnego to:

- 1) zasada równowagi i ochrony słusznych praw dłużnika i wierzycieli (art. 3 ust. 1 w zw. z art. 8 ust. 1 pr. restr., art. 12 ust. 3 i 4 pr. restr.), z ograniczeniem jednak wobec stanowiska wyrażonego przez określoną większość,

- 2) zasada mediacyjnego rozwiązywania konfliktu interesów,
- 3) zasada poszanowania zgodnej woli dłużnika i wierzycieli (art. 38 ust. 2, art. 51 ust. 2, art. 61 ust. 1–4, art. 133 ust. 1 i 2, art. 313 ust. 1 i art. 315 ust. 1 pr. restr.)¹.

Nadto, oba rodzaje postępowań insolwencyjnych rządzą się następującymi zasadami:

- 1) zasada optymalizacji, przez którą należy rozumieć zaspokojenie wierzycieli w jak najwyższym stopniu, przy równoczesnym – o ile to możliwe – zachowaniu przedsiębiorstwa dłużnika (można powiedzieć, że całe prawo restrukturyzacyjne opiera się w przeważającej mierze na tej właśnie zasadzie),
- 2) zasada nadrzędności interesu zbiorowego wierzycieli, rozumiana jako priorytet wspólnego interesu wierzycieli przed interesem poszczególnego wierzyciela lub grupy wierzycieli²,
- 3) zasada poszanowania interesów osób trzecich,
- 4) zasada równości uczestników postępowania – która wyraża się w tym, że każdy z uczestników postępowania (a zatem zarówno dłużnik, jak i wierzyciele) będzie posiadał możliwość korzystania z jednakowych środków prowadzących do obrony swoich interesów w postępowaniu,
- 5) zasada szybkości postępowania, ściśle powiązana z zasadą koncentracji,
- 6) zasada jawności postępowania, której najpełniejszym wyrazem, oprócz jawności rozpraw i posiedzeń sądowych (choć trzeba zauważyć, że – w uwagi na specyfikę tych postępowań, w których może dochodzić do naruszenia tajemnicy przedsiębiorstwa – dosyć szeroko dopuszczono możliwość odbywania posiedzeń niejawnych), ma być zamieszczanie i obwieszczenie postanowień, zarządzeń, dokumentów i informacji dotyczących postępowania restrukturyzacyjnego i upadłościowego w Centralnym Rejestrze Restrukturyzacji i Upadłości.

2.2. Typy postępowań insolwencyjnych

Przepisy prawa restrukturyzacyjnego regulują:

- 1) zawieranie przez dłużnika niewypłacalnego lub zagrożonego niewypłacalnością układu z wierzycielami oraz skutki układu;
- 2) przeprowadzanie działań sanacyjnych.

Natomiast przepisy prawa upadłościowego regulują:

- 1) zasady wspólnego dochodzenia roszczeń wierzycieli od niewypłacalnych dłużników będących przedsiębiorcami;

¹ A. Hrycaj, *Cztery postępowania restrukturyzacyjne*, Doradca Restrukturyzacyjny 2015, nr 1, s. 6.

² Na temat zasad postępowania restrukturyzacyjnego por. *Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne*, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, <http://www.sejm.gov.pl/>, s. 10.

- 2) zasady dochodzenia roszczeń od niewypłacalnych dłużników będących osobami fizycznymi nieprowadzącymi działalności gospodarczej;
- 3) skutki ogłoszenia upadłości;
- 4) zasady umarzania zobowiązań upadłego będącego osobą fizyczną.

Mimo tej zmiany nie można jednak powiedzieć, że w obecnym stanie prawnym prawo upadłościowe jest postępowaniem zmierzającym do likwidacji przedsiębiorstwa dłużnika, ponieważ nadal w tym postępowaniu możliwe jest zawarcie układu, a nawet jeśli w toku postępowania upadłościowego dojdzie do sprzedaży przedsiębiorstwa upadłego, to będzie ono nadal funkcjonowało, chociaż już pod zarządem innego przedsiębiorcy³. W miejsce dotychczasowych postępowań, pojawiły się postępowania całkowicie nowe, dotychczas nieznane polskiemu porządkowi prawnemu (jak np. postępowanie o zatwierdzenie układu, postępowanie sanacyjne czy przygotowana likwidacja) albo postępowania już istniejące zostały znacznie zmienione (postępowanie upadłościowe) lub powstało wiele nowych wariantów (postępowanie z możliwością zawarcia układu). Przy pierwszej analizie nowych przepisów można odnieść wrażenie, że w ostatecznym efekcie postępowań tych jest tak dużo, że trudno się w nich zorientować, a podziały między nimi są całkowicie nieczytelne. W rzeczywistości można wszystkie typy postępowań, wprowadzone do polskiego porządku prawnego na mocy prawa restrukturyzacyjnego, przyporządkować postępowaniom już znanym, co znacznie ułatwi początkowo „poruszanie się” po nowych przepisach⁴.

Pod rządami prawa upadłościowego i naprawczego możliwe było prowadzenie następujących postępowań i ich wariantów:

- 1) postępowanie naprawcze, którego dalekim odpowiednikiem jest nowe postępowanie o zatwierdzenie układu;
- 2) postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu: przy czym w ramach tego postępowania można było wyróżnić szybki wariant, dzięki złożeniu wniosku o zwołanie wstępnego zgromadzenia wierzycieli w celu zawarcia układu na podstawie art. 44 i n. p.u.n. – obecnie najbardziej zbliżony do niego typ postępowania to przyspieszone postępowanie układowe oraz „standardowe” postępowanie, przy czym istniała możliwość zawarcia układu likwidacyjnego, przewidującego likwidację majątku upadłego przez wierzycieli lub inny sposób likwidacji na podstawie art. 271 p.u.n. – i w pewnym stopniu odpowiednikiem tego postępowania jest obecnie postępowanie sanacyjne, które łączy zarówno elementy układu, jak i likwidacji;

³ Tutaj warto mieć na uwadze, że pojawiający się w przepisach prawa upadłościowego termin „likwidacja” często nie oznacza „zlikwidowania”, ale upłynnienie, spieniężenie (łac. *liquidatio*). W tym znaczeniu nie ma wydźwięku definitywnego, z jakim kojarzy się likwidacja rozumiana jako zniszczenie czegoś, unicestwienie, wyeliminowanie, całkowite zamknięcie itp.

⁴ Por. A. Hrycaj, C. Zalewski, B. Groele, M. Geromin, *Mniej grzeszna restrukturyzacja*, Rzeczpospolita z dnia 20 sierpnia 2014 r.

- 3) postępowanie upadłościowe obejmujące likwidację majątku (i tu istniała ewentualnie możliwość złożenia wniosku o zmianę postępowania na postępowanie z możliwością zawarcia układu, na podstawie art. 16 p.u.n.).

2.3. Cel postępowań insolwencyjnych

Wspólnym celem obu rodzajów postępowań jest rozwiązanie konfliktu interesów, który zaistniał w wyniku niewypłacalności lub zagrożenia niewypłacalnością, między interesem dłużnika, często polegającym na zamiarze zachowania i kontynuowania przedsiębiorstwa, a interesami jego wierzycieli⁵. Do rozwiązania tego konfliktu przepisy przewidują różne narzędzia, odpowiednio dostosowane do sytuacji ekonomicznej danego dłużnika.

Celem postępowań restrukturyzacyjnych jest umożliwienie dłużnikowi niewypłacalnemu lub zagrożonemu niewypłacalnością odzyskania zdolności do regulowania zobowiązań, przez zawarcie układu z wierzycielami (restrukturyzację zobowiązań) i w razie potrzeby – restrukturyzację przedsiębiorstwa w wyniku działań sanacyjnych (art. 1 pr. restr., *Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne*, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, <http://www.sejm.gov.pl/>, s. 19), a celem nadrzędnym jest uniknięcie upadłości dłużnika (art. 3 pr. restr.), co uzasadnia stwierdzenie, że postępowanie restrukturyzacyjne, co do zasady, jest prowadzone w interesie dłużnika⁶.

Celem postępowania upadłościowego jest zaspokojenie roszczeń wierzycieli w jak najwyższym stopniu, przy zachowaniu – o ile to możliwe – przedsiębiorstwa dłużnika (art. 2 p.u.). Odmienny cel przewidział ustawodawca jedynie w odniesieniu do osób fizycznych, wymienionych w art. 5 p.u., co do których postępowanie należy prowadzić tak, aby rzetelny dłużnik uzyskał możliwość oddłużenia. Tymi osobami fizycznymi będą: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, wspólnicy osobowych spółek handlowych, ponoszący odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem (wspólnicy spółki jawnej, komplementariusze spółki komandytowej, komplementariusze spółki komandytowo-akcyjnej) oraz wspólnicy spółki partnerskiej. Również w odniesieniu do osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (tzw. konsumentów) przewidziano odrębny cel postępowania, jakim jest umożliwienie umorzenia zobowiązań upadłego, niewykonanych w postępowaniu upadłościowym, a jeśli jest to niemożliwe – zaspokojenie roszczenia wierzycieli w jak najwyższym stopniu. Takie podejście wpisuje się w filozofię tzw. nowego startu i jest to jedyny w prawie upadłościowym

⁵ Jako narzędzie rozwiązania takiego konfliktu przepisy prawa insolwencyjnego, traktowane łącznie, przedstawia A. Hrycaj, *Cztery postępowania restrukturyzacyjne*, Doradca Restrukturyzacyjny 2015, nr 1, s. 5.

⁶ Por. A. Hrycaj, *Cztery postępowania...*, s. 6.

ustawowo wyrażony prymat uzasadnionych interesów dłużnika nad interesem wierzycieli.

3. Postępowania restrukturyzacyjne

3.1. Uwagi ogólne

Wspólnym elementem wszystkich postępowań restrukturyzacyjnych jest układ, stanowiący restrukturyzację zobowiązań dłużnika⁷. Natomiast szczegółowe regulacje co do przebiegu postępowania, sposobu zarządu masą restrukturyzacyjną, ochrony przed indywidualnym dochodzeniem roszczeń przez wierzycieli, podjęcia restrukturyzacji przedsiębiorstwa dłużnika i jej zakresu dają szeroki wachlarz środków, co ma umożliwić każdemu dłużnikowi uprawnionemu do skorzystania z postępowania restrukturyzacyjnego dokonanie wyboru zestawu narzędzi w sposób najbardziej adekwatny i odpowiadający potrzebom jego przedsiębiorstwa. Są one uszeregowane od postępowań, które wiążą się z najmniejszym stopniem ingerencji w byt i funkcjonowanie przedsiębiorstwa po takie, które prowadzą do całkowitego przekazania go, w celu głębokiej restrukturyzacji, zarządcy powołanemu przez sąd. W zależności od stopnia natężenia ingerencji i restrukturyzacji prawo restrukturyzacyjne przewiduje różny stopień zaangażowania sądu. Jednak podstawowym kryterium, które będzie decydowało o możliwości prowadzenia określonego postępowania, jest status wierzytelności. Jeżeli procent wierzytelności spornych przekracza 15%, dłużnik może wносить wyłącznie o otwarcie postępowania układowego albo sanacyjnego. Jest to wyrazem chęci zagwarantowania możliwości podjęcia decyzji przez większość wierzycieli, jak wskazano w uzasadnieniu do projektu ustawy, a realizowane jest przez odpowiednie procedury liczenia głosów przy zawieraniu układu w każdym z postępowań⁸. Równocześnie, w każdym z postępowań obligatoryjnie uczestnikiem jest nadzorca (nadzorca układu, nadzorca sądowy) albo zarządca. W porównaniu do postępowania upadłościowego, postępowania restrukturyzacyjne cechują się znacznie większą rolą wierzycieli, którzy przez swoje działania mogą wywierać istotny wpływ na przebieg postępowania i jego skutek. Uprawnienia te wymagają jednak aktywnego zaangażowania się wierzycieli w przebieg postępowania, co wówczas prowadzi do urzeczywistnienia zasad równowagi i ochrony słuszych praw dłużnika i wierzycieli (art. 3 ust. 1 w zw. z art. 8 ust. 1., art. 12 ust. 3 i 4 pr. restr.) oraz mediacyjnego rozwiązywania konfliktu interesów (w drodze układu)⁹.

⁷ Por. P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 1033; A. Hrycaj, *Cztery postępowania...*, s. 7.

⁸ Por. *Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne*, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, <http://www.sejm.gov.pl/>, s. 8; zob. również P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne...*, s. 1033 i n.

⁹ O zasadach prawa restrukturyzacyjnego zob. A. Hrycaj, *Cztery postępowania...*, s. 6.

3.2. Postępowanie o zatwierdzenie układu

Jest to postępowanie dwuetapowe, którego pierwszy etap odbywa się całkowicie poza sądem. W tym postępowaniu stopień samodzielności dłużnika jest największy, a zaangażowanie sądu – etap drugi – rozpoczyna się dopiero z chwilą złożenia wniosku o zatwierdzenie układu, gdy zasadniczo najistotniejsza część procedury negocjacyjnej (tzw. samodzielne zbieranie głosów, będące pierwszym etapem tego postępowania) już została wykonana przez dłużnika, przy pomocy nadzorcy, w efekcie czego zawarto układ. Jest to procedura szybka, elastyczna, w stosunkowo niewielkim stopniu sformalizowana, minimalizująca konieczność udziału sądu, co również przyczynia się do jej szybkości. Każda bowiem decyzja sądu wymaga upływu określonego czasu, co ma związek z koniecznością zachowania procedur i wykonaniem czynności typowo technicznych (zarejestrowanie wniosku, przygotowanie posiedzenia, wykonanie zarządzeń przez sekretariat, ewentualnie – doręczenia i związane z nimi terminy). Ważne jest także i to, że w tym postępowaniu dłużnik zachowuje pełne uprawnienia w zakresie zarządu przedsiębiorstwem i majątkiem (art. 36 ust. 1 pr. restr.). Niektóre jego czynności wprawdzie podlegają kontroli nadzorcy układu, jednak nadzorca w tym postępowaniu nie jest uprawniony, co do zasady, do wyrażania zgody bądź zatwierdzania czynności prawnych dłużnika. Tak znaczny stopień samodzielności dłużnika wiąże się jednak z brakiem ochrony przed działaniami wierzycieli, prowadzących indywidualnie postępowania zmierzające do zaspokojenia ich roszczeń. Co więcej, możliwość przeprowadzenia tego postępowania jest uwarunkowana cechami samego dłużnika: musi to być podmiot na tyle operatywny, że będzie w stanie przeprowadzić samodzielne zbieranie głosów (w tym – nierozzerwalnie z tym związane negocjacje z wierzycielami), przy wsparciu nadzorcy układu.

3.2.1. Nadzorca układu

Nadzorca układu, z którym dłużnik zawiera umowę cywilnoprawną, dowolnie kształtując wzajemne stosunki – w oparciu o przepisy postępowania restrukturyzacyjnego – służy mu fachową pomocą i wsparciem. Udział profesjonalnego nadzorcy powinien nie tylko zwiększyć szanse na zebranie przez dłużnika większości głosów pozytywnych wśród wierzycieli, ale jest również gwarancją należytego zabezpieczenia praw i interesów wierzycieli. Wprawdzie postępowanie to jest dedykowane przedsiębiorcom, którzy są w stanie zawrzeć układ z większością wierzycieli, zatem w praktyce najczęściej będzie ono mogło zostać przeprowadzone w sytuacji, gdy liczba wierzycieli jest niewielka i nie ma ostrych konfliktów między dłużnikiem a wierzycielami, ale nie wyklucza ono istnienia wierzytelności spornych, przy czym nie może ich być więcej niż 15%. Idealnym przypadkiem byłoby, gdyby na propozycje układowe dłużnika zgodzili się wszyscy wierzyciele, jednak zwykle jest tak, że pewna liczba wierzycieli z różnych względów nie chce się zgodzić na takie rozwiązanie. Z tego powodu ustawodawca przewidział roz-

wiązania zabezpieczające interesy nie tylko wierzycieli, którzy poprą propozycje układowe dłużnika, ale również i tych, którzy nie wyrażą na nie zgody, wprowadzając mechanizmy zapobiegające niezgodnemu z prawem pomijaniu wierzycieli przeciwnych propozycjom dłużnika i doprowadzeniu do sytuacji, w której nie mieliby oni szansy na oddanie głosu¹⁰.

Jednym z takich mechanizmów zabezpieczających jest obligatoryjny udział odpowiednio merytorycznie i proceduralnie przygotowanego fachowca. Jednak jego rola znacznie wykracza poza funkcje gwaranta zabezpieczenia praw wierzycieli niezainteresowanych układem. Może przyczynić się do lepszego rezultatu postępowania z uwagi na obiektywną i rzeczową ocenę sytuacji dłużnika, profesjonalne przygotowanie, we współpracy z dłużnikiem, planu restrukturyzacyjnego, propozycji układowych, spisu wierzytelności, w tym wierzytelności spornych oraz – co bardzo istotne – współpracę z dłużnikiem przy zbieraniu głosów. To również nadzorca układu sporządza listy wierzycieli przyporządkowujące ich do grup obejmujących poszczególne kategorie interesów, o ile propozycje układowe przewidują taki podział (art. 161 ust. 3 pr. restr.). Dłużnik zyskuje zatem wykwalifikowanego doradcę, który obligatoryjnie jest ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w ramach swojej działalności, co nie jest okolicznością bez znaczenia, wierzyciele natomiast – bezstronnego i obiektywnego uczestnika postępowania, który w założeniu jest gwarantem przestrzegania procedury zgodnego z prawem zbierania głosów, w poszanowaniu ich praw na równi z dbałością o interes dłużnika. Ubezpieczenie nadzorcy od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z pełnieniem przez niego takiej funkcji jest tak istotne, że niezawarcie umowy ubezpieczenia w terminie dwóch tygodni od dnia zawarcia umowy z dłużnikiem powoduje jej wygaśnięcie. Nadzorca układu jest wyposażony w uprawnienia, które dają mu możliwość gruntownego i rzetelnego upewnienia się, jaka jest faktyczna sytuacja dłużnika i czy interes wierzycieli nie zostanie naruszony. Przede wszystkim nadzorca układu może żądać od dłużnika pełnych i zgodnych z prawdą informacji niezbędnych dla osiągnięcia celu postępowania restrukturyzacyjnego, w tym zapoznać się z dokumentami dotyczącymi majątku i zobowiązań dłużnika – czyli *de facto* wszystkimi dokumentami powstałymi w związku z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa¹¹ (art. 36 ust. 2 i 3 pr. restr.), kontrolować czynności dłużnika dotyczące jego majątku, może również kontrolować przedsiębiorstwo dłużnika i sprawdzać, czy majątek dłużnika, który nie stanowi części przedsiębiorstwa, jest dostatecznie zabezpieczony przed zniszczeniem lub utratą (art. 37 ust. 1 pr. restr.). Ten ostatni środek weryfikacji jest istotny na wypadek, gdyby postępowanie restrukturyzacyjne w odniesieniu do dłużnika nie dało spodziewanych rezultatów i doszłoby do ogłoszenia upadłości, a tym samym – cały

¹⁰ Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, <http://www.sejm.gov.pl/>, s. 45.

¹¹ Tak P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne...*, s. 1113.

majątek dłużnika stałby się masą upadłości, służącą zaspokojeniu wierzycieli. Zasadne jest zatem, aby profesjonalny doradca restrukturyzacyjny przewencyjnie zadbał o zabezpieczenie interesów wierzycieli również na tym etapie. Nadzorca układu w ramach pełnionej funkcji może również kierować do dłużnika zalecenia nadzorcze, jeżeli uzna, że np. przedsiębiorstwo dłużnika lub jego majątek niebędący częścią przedsiębiorstwa nie są należycie zabezpieczone przed zniszczeniem lub utratą (wniosek z art. 35 pr. restr.), jednak nie może w tym zakresie niczego nakazać dłużnikowi, a jedynie doradzać; w przypadku niezastosowania się do zaleceń, nadzorca powinien opisać zaistniałą sytuację w sprawozdaniu składanym wraz z wnioskiem o zatwierdzenie układu¹².

Nadzorca układu może również być tym, który przekona niezdecydowanego wierzyciela o tym, że warto zawrzeć układ, udzielając mu informacji o skutkach zawarcia układu, możliwościach jego zrealizowania, a jeśli trzeba – pełniąc funkcję mediatora między dłużnikiem a wierzycielem. Przede wszystkim jednak zadaniem nadzorcy układu jest zapewnienie, aby proces zbierania głosów przebiegał sprawnie, tak aby udało się spełnić warunek terminu – 3 miesiące – od dnia oddania głosu do dnia złożenia wniosku o zatwierdzenie układu (art. 215 pr. restr.). Nie oznacza to jednak, że zbieranie głosów jest obowiązkiem nadzorcy¹³ (choć można, jak się wydaje, zawrzeć w umowie między dłużnikiem a nadzorcą układu postanowienie, na mocy którego nadzorca zobowiąże się do zbierania głosów; treść umowy jest kształtowana zgodną wolą stron i ograniczana jedynie przepisami prawa, te zaś nigdzie nie zakazują nadzorcy zbierania głosów). Natomiast jest jego obowiązkiem, wynikającym z art. 37 ust. 2 pkt 4 pr. restr., współpraca z dłużnikiem w zakresie sprawnego i zgodnego z prawem zbierania głosów przy zachowaniu praw wierzycieli. Zakres tej współpracy może zostać szczegółowo określony w umowie.

Nadzorca układu, po zawarciu umowy, powinien na piśmie poinformować dłużnika o konieczności udzielania zgodnych z prawdą wyjaśnień co do stanu przedsiębiorstwa, majątku i zobowiązań dłużnika, niezbędnych w celu przeprowadzenia postępowania restrukturyzacyjnego. Pismo skierowane do dłużnika powinno zawierać pouczenie o odpowiedzialności karnej za udzielanie nieprawdziwych informacji w celu wykorzystania w postępowaniu restrukturyzacyjnym i za zatajanie informacji mających istotne znaczenie dla przeprowadzenia postępowania restrukturyzacyjnego – za które, zgodnie z art. 399 pr. restr., grozi kara pozbawienia wolności do lat trzech. Zatajaniem informacji jest również nieudostępnienie dokumentów dotyczących majątku dłużnika i jego zobowiązań. Zgodnie z art. 36 ust. 4 pr. restr. nadzorca układu nie podlega odpowiedzialności za prawdziwość infor-

¹² Tak P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne...*, s. 1113.

¹³ Por. w tym zakresie również P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne...*, s. 1113.

macji udzielonych mu przez dłużnika tylko wówczas, gdy dłużnik został przez niego pouczony o odpowiedzialności karnej. Dlatego konieczne jest zachowanie formy pisemnej pouczenia, wskazanie podstawy prawnej i sankcji, którą zagrożony jest czyn opisany w art. 399 pr. restr., oraz – najlepiej – odebranie od dłużnika na piśmie potwierdzenia, że został pouczony o odpowiedzialności karnej. W praktyce może to być potwierdzenie i podpisanie przez dłużnika odbioru pisma pod treścią pouczenia złożone na egzemplarzu pouczenia, który zachowa nadzorca. Niezależnie jednak od pouczenia nadzorca układu ma obowiązek weryfikowania informacji uzyskiwanych od dłużnika, zwłaszcza gdy pojawiają się wątpliwości co do ich rzetelności. Nie zawsze może to wynikać ze złej woli dłużnika. Na rynku działa wiele podmiotów gospodarczych, w szczególności przedsiębiorców prowadzących indywidualną działalność gospodarczą i małych przedsiębiorstw, których świadomość prawna jest niejednokrotnie niewysoka. Te podmioty mogą nie mieć wiedzy o tym, że ich działanie nie odpowiada wymogom prawa, w szczególności w przypadku gdy chodzi o majątek dłużnika, który nie stanowi części przedsiębiorstwa, w tym – majątku objętego wspólnością ustawową małżeńską. Profesjonalny doradca restrukturyzacyjny powinien być przygotowany na takie sytuacje i możliwie szybko reagować, tak aby wychwycić ewentualne nieprawidłowości w realizowaniu obowiązków przez dłużnika.

3.2.2. Umowa z nadzorcą układu

Umowa między dłużnikiem a nadzorcą sądowym to umowa zlecenia. Zgodnie z art. 734 § 1 k.c. przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie. W przypadku umowy o wykonywanie czynności nadzorcy układu¹⁴ będzie to w szczególności zespół czynności określonych w art. 37 ust. 2 pr. restr., obejmujących sporządzenie planu restrukturyzacyjnego, przygotowanie – wspólnie z dłużnikiem – propozycji układowych, sporządzenie spisu wierzytelności oraz spisu wierzytelności spornych, współpraca z dłużnikiem w zakresie sprawnego i zgodnego z prawem zbierania głosów (jednak – jak wyraźnie wskazuje przepis – przy zachowaniu praw wierzycieli; w umowie zatem nie można zawrzeć zobowiązania do działania w interesie dłużnika, rozumianego jako podstawowe kryterium podejmowanych czynności) oraz złożenie sprawozdania o możliwości wykonania układu. Można zawrzeć w umowie inne czynności, które pozostają w związku z prowadzeniem postępowania o zatwierdzenie układu – w szczególności przygotowanie wniosku o zatwierdzenie układu (tak wynika również z art. 210 pr. restr.). Jedynym obligatoryjnym elementem umowy, którą dłużnik jest obowiązany zawrzeć z nadzorcą układu, jest wynagrodzenie, które może zostać określone na podstawie przepisów art. 42 pr. restr. albo w inny dowolny sposób, co do którego strony

¹⁴ Tak proponuje określić zakres umowy P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne...*, s. 1109.

doszły do porozumienia¹⁵. Pamiętać jednak należy, że umowa nie zobowiązuje nadzorcy układu do osiągnięcia zakładanego efektu, tj. uzyskania wymaganej większości głosów i zatwierdzenia postępowania, ale do dołożenia należytej staranności i rzetelności w dążeniu do jego uzyskania; nie jest to zatem umowa rezultatu, ale umowa starannego działania. Jeżeli strony nie określiły innej daty, w szczególności np. daty zawarcia przez nadzorcę umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej, to nadzorca pełni funkcję od dnia zawarcia umowy (art. 210 ust. 2 pr. restr.).

Umowa wygasa, zgodnie z art. 35 ust. 3 pr. restr., w przypadku cofnięcia lub zawieszenia praw wynikających z licencji doradcy restrukturyzacyjnego, o której mowa w art. 24 ust. 1 pr. restr., w przypadku śmierci nadzorcy układu lub utraty przez niego pełnej zdolności do czynności prawnych oraz w przypadku niezawarcia przez nadzorcę umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej w terminie dwóch tygodni od dnia zawarcia umowy z dłużnikiem. We wszystkich tych przypadkach konieczne będzie zawarcie przez dłużnika nowej umowy z uprawnioną osobą, aby kontynuowała ona czynności w postępowaniu o zatwierdzenie układu. Dłużnik, mimo wygaśnięcia umowy z przyczyn, na które nie ma wpływu lub nawet leżących po stronie nadzorcy, nie ma uprawnienia do samodzielnego wykonywania dalszych czynności w postępowaniu o zatwierdzenie układu.

Wybór nadzorcy układu jest autonomiczną decyzją dłużnika. Ograniczeniem tej swobody są: konieczność posiadania przez nadzorcę układu licencji doradcy restrukturyzacyjnego oraz wyłączenia wskazane w art. 24 ust. 2 pr. restr. Oświadczenie nadzorcy o tym, że nie zachodzą przeszkody, o których mowa w art. 24 ust. 2 pr. restr., jest on obowiązany złożyć do sądu wraz z wnioskiem o zatwierdzenie układu, ponieważ jest to pierwsza czynność przed sądem, którą podejmuje. W tym samym terminie nadzorca układu powinien przedłożyć sądowi dokument potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia OC (art. 25 ust. 2 pr. restr.). Na wypadek gdyby nadzorca nie zawarł w ustawowym terminie umowy OC, warto przewidzieć w umowie zarówno sposób rozliczenia¹⁶, jak i ewentualnego odszkodowania. Przy bardzo krótkim terminie dla dopełnienia wszystkich wymogów postępowania o zatwierdzenie układu, konieczność poszukiwania kolejnej osoby, która podejmie się funkcji nadzorcy, wobec konieczności zapoznania się przez nowego nadzorcę z sytuacją dłużnika i ze stanem bieżącym postępowania, może znacznie skomplikować osiągnięcie założonego rezultatu, chociaż termin dwóch tygodni nie jest zbyt długi i w praktyce zakres już dokonanych czynności, w szczególności zebrania głosów, nie powinien znajdować się w znacznym stopniu zaawansowania.

¹⁵ O ustaleniu wynagrodzenia zob. również P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne...*, s. 1109.

¹⁶ Na ten temat zob. P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne...*, s. 1110.

Jednym z obowiązków nadzorcy układu jest złożenie sprawozdania (art. 220 pr. restr.), które w art. 37 ust. 2 pkt 5 pr. restr. określone zostało jako sprawozdanie o możliwości wykonania układu. Jest to dokument niezwykle istotny zarówno dla sądu, jak i dla wierzycieli, a jego merytoryczna zawartość znacznie wykracza poza ocenę możliwości wykonania układu. Sąd, który w tym postępowaniu opiera się wyłącznie na złożonych wraz z wnioskiem dokumentach, musi mieć możliwość dokonania oceny sytuacji dłużnika pod kątem zarówno zgodności z prawem przebiegu zbierania głosów, jak i z punktu widzenia dobra wierzycieli (art. 8 pr. restr.).

W tym miejscu warto wspomnieć, że w postępowaniu o zatwierdzenie układu nie występuje etap postępowania „w przedmiocie otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego”.

3.3. Przyspieszone postępowanie układowe

Przyspieszone postępowanie układowe, które może być skutkiem negatywnego wyniku postępowania o zatwierdzenie układu albo też może stanowić całkowicie niezwiązane z nim postępowanie, jest już postępowaniem w całości sądowym. Również jednak i to postępowanie jest z założenia szybkie, sąd powinien podjąć decyzję co do złożonego wniosku w terminie tygodnia (art. 232 pr. restr.). Jest to także postępowanie, o którego otwarcie może wnioskować dłużnik, jeżeli suma wierzytelności spornych nie przekracza 15%, a sytuacja przedsiębiorstwa jest na tyle dobra, że nie wymaga ono przeprowadzenia działań restrukturyzacyjnych. Jednak już w tym postępowaniu, z chwilą jego otwarcia, dłużnik korzysta z możliwości ochrony przed działaniami wierzycieli, prowadzących indywidualne postępowania windykacyjne. Co więcej, na podstawie art. 259 ust. 2 pr. restr. sędzia-komisarz na wniosek dłużnika lub nadzorcy sądowego może uchylić zajęcie dokonane jeszcze przed dniem otwarcia przyspieszonego postępowania układowego, w postępowaniu egzekucyjnym lub zabezpieczającym dotyczącym wierzytelności objętej z mocy prawa układem, jeżeli jest to konieczne dla dalszego prowadzenia przedsiębiorstwa. Po dniu otwarcia przyspieszonego postępowania układowego wszczęcie postępowania egzekucyjnego oraz wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu roszczenia lub zarządzenia zabezpieczenia roszczenia wynikającego z wierzytelności objętej z mocy prawa układem jest niedopuszczalne (art. 259 ust. 3 pr. restr.). W toku tego postępowania restrukturyzacyjnego wierzyciel posiadający wierzytelność zabezpieczoną na mieniu dłużnika hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską może w toku przyspieszonego postępowania układowego prowadzić egzekucję wyłącznie z przedmiotu zabezpieczenia. Często się zdarza w praktyce, że zabezpieczeniem objęty jest przedmiot zabezpieczenia, niezbędny do prowadzenia przedsiębiorstwa (np. nabyte w ramach kredytu maszyny i urządzenia służące do produkcji, nieruchomości, w której dłużnik prowadzi część lub całość działalności). Realizowanie

praw wierzyciela zabezpieczonego na takim przedmiocie może zniweczyć cały proces restrukturyzacji. Możliwe jest w takim przypadku, na wniosek dłużnika lub nadzorcy sądowego, zawieszenie przez sędziego-komisarza postępowania egzekucyjnego – co do wierzytelności nieobjętych z mocy prawa układem, nie dłużej niż łącznie na trzy miesiące (łączne wskazanie maksymalnego dopuszczalnego terminu wskazuje, że możliwe jest kilkakrotne wydanie postanowienia o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego). Zwolnienie zajętego przedmiotu spod zajęcia może nastąpić zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego. Stanowi o tym art. 1061 k.p.c., w myśl którego dłużnik prowadzący działalność gospodarczą w formie przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, w razie gdy egzekucja zostanie skierowana do rzeczy niezbędnej do prowadzenia tej działalności, może wystąpić do sądu o wyłączenie tej rzeczy spod zajęcia, wskazując we wniosku składniki swego mienia, z których jest możliwe zaspokojenie roszczenia wierzyciela w zamian za rzecz zwolnioną. O wyłączeniu spod zajęcia sąd orzeka po wysłuchaniu stron, biorąc pod uwagę obok interesów wierzyciela i dłużnika również społeczno-gospodarcze znaczenie działalności gospodarczej dłużnika. Z chwilą wydania postanowienia zwalniającego spod zajęcia, w stosunku do mienia zastępczego określonego w postanowieniu, następują skutki zajęcia. Komornik dokona niezwłocznie czynności związanych z zajęciem. Wniosek o zwolnienie spod zajęcia może być zgłoszony również w skardze na czynności komornika. Postanowienie sądu w sprawie wyłączenia może być zaskarżone zażaleniem.

Przyspieszone postępowanie układowe nadal daje dłużnikowi możliwość samodzielnego zarządzania majątkiem, chociaż w ograniczonym zakresie. Ma on również wpływ na wybór nadzorcy sądowego, powoływanego w postanowieniu o otwarciu postępowania. Może bowiem złożyć wniosek o powołanie konkretnej osoby na tę funkcję, przy czym konieczne jest, aby do wniosku tego dołączona została pisemna zgoda wierzyciela lub wierzycieli mających łącznie więcej niż 30% sumy wierzytelności, z wyłączeniem wierzycieli, o których mowa w art. 80 ust. 3 oraz art. 116 pr. restr. Takie rozwiązanie podkreśla, że przyspieszone postępowanie układowe jest postępowaniem, którego „gospodarzami” są dłużnik i wierzyciele, a z uwagi na stosunkowo jeszcze niewielki stopień ingerencji sądu w działania podejmowane w tym postępowaniu, a tym samym – mniejszy zakres sądowej kontroli zabezpieczenia interesów wierzycieli, oraz ze względu na znaczny stopień samodzielności dłużnika w podejmowaniu czynności zarządu, to właśnie wierzyciele powinni mieć zaufanie do nadzorcy sądowego. Poparcie wniosku dłużnika przez wierzycieli może mieć i ten pozytywny wpływ na tok postępowania, że dzięki zaufaniu do jego rzetelności i bezstronności uniknie się konfliktów między uczestnikami postępowania i zbędnych opóźnień w jego przebiegu.

Jeżeli wskazana przez dłużnika osoba spełnia wymogi, o których mowa w art. 24 pr. restr., sąd powołuje ją do pełnienia funkcji nadzorcy sądowego (art. 38 ust. 2 pr. restr.). Określenie „powołuje” oznacza, że prawidłowy wniosek dłużnika,

poparty przez wierzycieli, których wierzytelność stanowi znaczny procent sumy wszystkich wierzytelności, jest dla sądu wiążący, a odmówić powołania wskazanej osoby można tylko wtedy, gdy zachodzą uzasadnione przyczyny, w szczególności jeżeli jest oczywiste, że wskazana osoba nie daje rękojmi należytego wykonywania obowiązków. Przepisy nie precyzują, co oznaczają „uzasadnione przyczyny”, jednak należy przyjąć, że w każdym przypadku odmowa wyznaczenia wskazanej osoby, jeżeli formalne wymogi takiego wskazania zostały zachowane, musi opierać się na istotnych przesłankach i wiarygodnych informacjach, w tym wiedzy posiadanej przez sąd z urzędu (np. gdy proponowana na nadzorcę osoba już prowadzi lub prowadziła postępowania insolwencyjne i otrzymywała liczne upomnienia i grzywny)¹⁷. Okolicznością taką będzie powzięcie wiadomości przez sąd, że wskazanej osobie zawieszono prawa wynikające z licencji doradcy restrukturyzacyjnego. Określenie „może odmówić” wskazuje na konieczność dania wyrazu tej odmowie w postanowieniu o otwarciu postępowania („sąd postanawia odmówić wyznaczenia nadzorcy sądowego w osobie X, a wyznaczyć nadzorcę sądowego w osobie Y”). Jak słusznie podkreśla P. Zimmerman, niezasadna odmowa wyznaczenia prawidłowo wskazanego nadzorcy sądowego stanowi rażące naruszenie prawa, chociaż dłużnik nie ma środków do zmiany takiego postanowienia (zażalenie przysługuje dłużnikowi wyłącznie na postanowienie o odmowie otwarcia przyspieszonego postępowania układowego, skoro zatem sąd otworzy postępowanie, nie można go zaskarżyć nawet w przypadku wyznaczenia innego nadzorcy sądowego niż osoba wskazana przez dłużnika). Rozwiązanie to, w szczególności ze względu na brak możliwości zaskarżenia postanowienia o odmowie powołania danej osoby (a wobec tego – brak uzasadnienia takiego postanowienia, co uniemożliwia kontrolę tej decyzji sądu), spotkało się z krytyką¹⁸. W praktyce zatem kontrola stosowania przepisów o ustanowieniu nadzorcy sądowego nie będzie istniała, chyba że rada wierzycieli, w pełnym składzie, skorzysta z uprawnienia do żądania jego zmiany (art. 133 ust. 2 pr. restr.). Trzeba jednak zauważyć, że przepis umożliwiający powołanie konkretnej osoby, wskazanej przez dłużnika i popieranej przez – nawet jednego – wierzyciela, jeżeli tylko posiada on 30% ogólnej sumy wierzytelności, może budzić obawy o próby wprowadzenia nadzorcy w zмовie dłużnika z tym wierzycielem, co może mieć skutki niekorzystne dla pozostałych wierzycieli. Z tego względu jest konieczne, aby wierzyciele dłużnika wykazywali się aktywnością od chwili powzięcia wiedzy o zamiarze dłużnika złożenia wniosku o otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego, co najczęściej będzie możliwe od chwili obwieszczenia o otwarciu postępowania. Była już mowa o tym, że prawo restrukturyzacyjne jest ustawą dla aktywnego dłużnika i aktywnych wierzycieli, dbających o swoje interesy. Omawiana regulacja jest kolejnym tego przykładem.

¹⁷ Tak też P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne...*, s. 1117.

¹⁸ Por. F. Zedler, *Ogólna ocena nowego prawa restrukturyzacyjnego*, MPB 2015, nr 12, s. 14.

Zarząd własny dłużnika w przyspieszonym postępowaniu układowym oznacza, że może on dokonywać czynności zwykłego zarządu, który należy oceniać w konkretnym przypadku danej działalności. Nie ma bowiem jednolitej ustawowej definicji zarządu własnego, a zakwalifikowanie danej czynności jako należącej do zwykłego zarządu albo przekraczającej zarząd własny jest uzależnione m.in. od kapitału własnego przedsiębiorstwa, od charakteru działalności, od majątku itp. Na ogół przyjmuje się, że czynnościami zwykłego zarządu rzeczą wspólną jest załatwianie bieżących spraw związanych z eksploatacją rzeczy i utrzymaniem jej w stanie nie pogorszonym w ramach jej aktualnego przeznaczenia, natomiast wszystkie czynności, wykraczające poza te ramy, stanowią przekroczenie granic zwykłego zarządu¹⁹. Na dokonanie czynności przekraczającej zwykły zarząd wymagana jest zgoda nadzorczy sądowego, poza kategoriami czynności, dla których dokonania konieczna jest zgoda rady wierzycieli, a w przypadku gdy nie została ona ustanowiona – sędziego-komisarza (art. 39 ust. 1 w zw. z art. 139 ust. 1 pr. restr.).

Sąd może w każdej chwili z urzędu uchylić zarząd własny dłużnika i ustanowić zarządcę (art. 239 ust. 1 pr. restr.), jeżeli zajdzie którakolwiek z poniższych okoliczności:

- a) dłużnik naruszy prawo w zakresie sprawowania zarządu, czego skutkiem jest pokrzywdzenie wierzycieli lub możliwość takiego pokrzywdzenia w przyszłości, przy czym naruszenie prawa nie musi być zawinione; może ono zostać dokonane również nieumyślnie. Przesłanką działania sądu jest w tym wypadku konieczność zapewnienia ochrony interesów wierzycieli;
- b) jest oczywiste, że sposób sprawowania zarządu nie daje gwarancji wykonania układu;
- c) po złożeniu wniosku restrukturyzacyjnego dłużnik utracił zdolność procesową, nie działa za niego przedstawiciel ustawowy lub jeżeli w składzie organów dłużnika będącego osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, zachodzą braki uniemożliwiające ich działanie – i na skutek powyższych okoliczności ustanowiono kuratora. Kurator jest powoływany przez sąd, jeżeli wyżej wymienione okoliczności ujawnią się przed dniem otwarcia przyspieszonego postępowania układowego, a jeżeli po tym dniu – przez sędziego-komisarza. Przy tym, jeżeli dla dłużnika już wcześniej ustanowiono kuratora na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym²⁰ albo na podstawie art. 42 k.c., to na kuratora w przyspieszonym postępowaniu układowym powołuje się tę samą osobę (art. 68 ust. 1 pr. restr.);

¹⁹ Por. m.in. wyrok SN z dnia 15 października 2002 r., II CKN 1479/00, OSNC 2004, nr 1, poz. 8; uchwała SN z dnia 25 marca 1994 r., III CZP 182/93, OSNC 1994, nr 7–8, poz. 146; wyrok SN z dnia 8 października 1997 r., II CKN 362/97, OSNC 1998, nr 2, poz. 33.

²⁰ Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1142 z późn. zm.), dalej jako ustawa o KRS.

d) dłużnik nie wykonuje poleceń sędziego-komisarza lub nadzorcy sądowego, w szczególności nie złoży w wyznaczonym przez sędziego-komisarza terminie propozycji układowych zgodnych z prawem.

W przyspieszonym postępowaniu układowym, podobnie jak dotychczas w postępowaniu upadłościowym z możliwością zawarcia układu²¹, nie została wyłączona możliwość wszczęcia przez wierzyciela postępowań sądowych, administracyjnych, sądowoadministracyjnych i przed sądami polubownymi w celu dochodzenia wierzytelności podlegających umieszczeniu w spisie wierzytelności (art. 257 pr. restr.). Brak jednak analogicznego przepisu do występującego w postępowaniu układowym (zarówno w poprzednim stanie prawnym, jak i obecnie), że koszty takiego postępowania obciążają wszczynającego postępowanie, jeżeli nie było przeszkód do umieszczenia wierzytelności **w całości** w spisie wierzytelności, co wynika z faktu, że w postępowaniu tym nie prowadzi się postępowania o ustalenie spisu wierzytelności.

3.4. Układ częściowy

Specyficznym postępowaniem, nieznanym dotychczas polskiemu prawu, jest układ częściowy, uregulowany przepisami art. 180–188 pr. restr. W przeciwieństwie do „zwykłego” postępowania układowego, obejmującego całość zobowiązań dłużnika, układ częściowy może dotyczyć jedynie niektórych wierzycieli, w odniesieniu do zobowiązań o zasadniczym charakterze dla dalszego funkcjonowania przedsiębiorstwa dłużnika. Jest to rozwiązanie, które w praktyce może się okazać niezwykle użyteczne. Pozwala ono bowiem – przy zachowaniu wymogów prawa restrukturyzacyjnego – w sposób całkowicie legalny zawrzeć układ tylko z niektórymi wierzycielami, z założenia – największymi lub kluczowymi dla działalności dłużnika. Oznacza to, że układ taki w żaden sposób nie ma wpływu na sytuację pozostałych wierzycieli, nieobjętych układem częściowym, i powinni oni zostać zaspokojeni bez restrukturyzacji, w 100%.

Kryteria wyodrębnienia takich zobowiązań muszą być obiektywne, jednoznaczne i ekonomicznie uzasadnione, a nadto – muszą się wiązać ze stosunkami prawnymi, łączącymi tych wierzycieli z dłużnikiem. Nie jest dopuszczalne takie ustalenie kryteriów wyodrębnienia wierzycieli, z którymi dłużnik zamierza zawrzeć układ,

²¹ Por. art. 137¹ p.u.n. z komentarzem P. Zimmermana, *Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 311. Przed nowelizacją z 2009 r. przepis art. 144 p.u.n. wyłączał możliwość wszczynania i prowadzenia takich postępowań przeciwko upadłemu po ogłoszeniu upadłości; analogicznego przepisu nie zawierały przepisy dotyczące wpływu ogłoszenia upadłości z możliwością zawarcia układu na postępowania sądowe i administracyjne, więc mimo braku wyraźnego wskazania, postępowania te mogły być wszczynane i prowadzone. Wprowadzenie art. 137¹ p.u.n. jedynie uporządkowało dotychczasowy stan prawny.

na podstawie którego możliwe będzie wyeliminowanie wierzycieli przeciwnych układowi. Prawo restrukturyzacyjne wymienia przykładowo takie wierzytelności (art. 180 ust. 4 pr. restr.):

- a) z tytułu finansowania działalności dłużnika przez udzielone kredyty, pożyczki i inne podobne instrumenty;
- b) z tytułu umów o zasadniczym znaczeniu dla funkcjonowania przedsiębiorstwa dłużnika, w szczególności z tytułu dostawy najważniejszych materiałów lub umów leasingu majątku niezbędnego dla działalności prowadzonej przez dłużnika;
- c) zabezpieczone hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską na przedmiotach i prawach niezbędnych do prowadzenia przedsiębiorstwa dłużnika;
- d) największe określone według sumy.

Zgodność kryteriów doboru wierzycieli z przepisami prawa podlega ocenie sądu. W zależności od postępowania, w którym dłużnik zamierza zawrzeć układ częściowy, kontrola ta realizowana jest albo w drodze postanowienia o odmowie zatwierdzenia układu częściowego (art. 182 ust. 2 pr. restr.), albo w drodze postanowienia w przedmiocie zgodności z prawem kryteriów wyodrębnienia wierzycieli, wydanego niezwłocznie po złożeniu wniosku o otwarcie przyspieszonego postępowania układowego (art. 182 ust. 3 pr. restr.).

Poza różnicą w zakresie kryteriów wyodrębnienia, zasady zawierania układu, w tym treść propozycji układowych, są takie same, jak w zwykłym układzie. Z uwagi na konieczność wzmocnienia ochrony wierzycieli w układzie częściowym przewidziane zostały pewne ograniczenia w tym zakresie. Nie można w propozycjach układowych układu częściowego proponować wierzycielom objętym takim układem korzyści, które spowodują, że zmniejszy się możliwość zaspokojenia pozostałych wierzycieli, których układ częściowy nie obejmuje. Dodatkowo wierzyciele nieobjęci układem częściowym mogą zgłosić zastrzeżenia co do zgodności z prawem przebiegu zbierania głosów w postępowaniu o zatwierdzenie układu albo w zakresie zgodności propozycji układowych z treścią art. 183 ust. 1 pr. restr.

Całkowitą nowością w prawie polskim jest rozwiązanie, w myśl którego do objęcia układem wierzytelności nie jest konieczna zgoda wierzyciela, którego wierzytelność jest zabezpieczona hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską, a także – przewłaszczeniem na zabezpieczenie (przeniesieniem na wierzyciela własności rzeczy, wierzytelności lub innego prawa), jeżeli wierzycielowi zostały przedstawione propozycje układowe przewidujące pełne zaspokojenie, w terminie określonym w układzie, jego wierzytelności wraz z należnościami ubocznymi, które były przewidziane w umowie będącej podstawą ustanowienia zabezpieczenia, nawet jeżeli umowa ta została skutecznie rozwiązana lub wygasła, albo przewidujące zaspokojenie wierzyciela w stopniu nie niższym od

tego, jakiego może się on spodziewać w przypadku dochodzenia wierzytelności wraz z należnościami ubocznymi z przedmiotu zabezpieczenia (art. 181 ust. 1 i 2 pr. restr.). Problemem może być, w razie zakwestionowania przez wierzyciela posiadającego zabezpieczenie rzeczowe, ustalenie, czy rzeczywiście propozycje układowe dają takiemu wierzycielowi pełne zaspokojenie, a w każdym razie – nie gorsze niż możliwe do uzyskania w przypadku egzekucji z przedmiotu zabezpieczenia, z uwagi na wyłączenie możliwości przeprowadzania dowodu z opinii biegłego poza sytuacjami wynikającymi ze sprzeciwu (art. 196 pr. restr.)²². Ponieważ jednak układ częściowy może być zawarty wyłącznie w postępowaniu o zatwierdzenie układu lub w przyspieszonym postępowaniu układowym, a w tych postępowaniach nie przewidziano procedury sprzeciwu (art. 91 ust. 1 zdanie pierwsze pr. restr. *a contrario*), nie ma możliwości przeprowadzenia postępowania dowodowego przez dopuszczenie dowodu z opinii biegłego. W tej sytuacji – z wszelkimi zastrzeżeniami, które może budzić taka koncepcja z punktu widzenia zgodności z przepisami – należy uznać, że proponowane przez P. Zimmermana²³ wyłączenie wynikającej z art. 278 k.p.c. zasady uznawania dołączonych do akt ekspertyz wyłącznie za stanowisko strony, a tym samym – uznanie takiej opinii za dowód – jest jedyną rozsądną drogą rozstrzygnięcia ewentualnie powstałego sporu w obecnym stanie prawnym. Stanowisko takie wydaje się trafne, jeżeli przyjąć, że motyw, jakimi kierował się ustawodawca, wyłączając co do zasady możliwość przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego w postępowaniu restrukturyzacyjnym, wynika z konieczności zapewnienia szybkiego toku postępowania. W praktyce pozabawienie sądu – i co więcej uczestników postępowania – możliwości odwołania się do wiedzy obiektywnego i bezstronnego podmiotu posiadającego wiadomości specjalne, może się okazać nietrafne i w pewnych przypadkach prowadzić do poważnych komplikacji postępowania. Być może w niedługiej przyszłości konieczne okaże się dokonanie zmiany tego stanu prawnego.

Należy również wskazać, że układ częściowy (w wyniku złożenia wniosku o zatwierdzenie układu częściowego albo wniosku o otwarcie przyspieszonego postępowania układowego) jest możliwy również w postępowaniu sanacyjnym, w odniesieniu do wierzycieli nieobjętych układem z mocy prawa, którzy nie wyrazili zgody na objęcie ich układem w postępowaniu sanacyjnym (art. 192 pr. restr.). Nie dotyczy to jednak pracowników dłużnika. Oznacza to, że bez względu na wolę tych wierzycieli, którą wyrazili w toku postępowania sanacyjnego, i tak możliwe jest poddanie ich skutkom układu. To rozwiązanie bardzo dobitnie wskazuje priorytety realizowane przez ustawę, czyli możliwie najpełniejsze i najbardziej efektywne zrestrukturyzowanie dłużnika. Nie można jednak nie zauważyć, że w dotychczasowej praktyce na gruncie prawa upadłościowego i naprawczego bardzo często zdarzało się, że dobrze

²² O zagadnieniach związanych z objęciem układem wierzycieli, których wierzytelności są zabezpieczone rzeczowo – bez zgody tych wierzycieli – zob. także R. Adamus, *Wierzytelności zabezpieczone rzeczowo w postępowaniu restrukturyzacyjnym*, Doradca Restrukturyzacyjny 2016, nr 1, s. 16 i n.

²³ P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne...*, s. 1393.

rokujące – w przypadku zawarcia układu – przedsiębiorstwo ostatecznie stało przed perspektywą postępowania upadłościowego, obejmującego likwidację jego majątku właśnie z powodu braku zgody wierzycieli, których wierzytelności i tak były zabezpieczone rzeczowo, na objęcie ich układem. W przypadku gdy wierzytelność była zabezpieczona na nieruchomości lub urządzeniu, które były kluczowe dla działalności przedsiębiorstwa upadłego, praktycznie nie było możliwości uniknięcia likwidacji w takim przypadku, chociaż w wyniku tego zabezpieczony wierzyciel nie był zaspokojony w stopniu niższym, niż gdyby wyraził zgodę na objęcie go układem. Natomiast obecne rozwiązania, mimo nieuwzględnienia woli takiego wierzyciela, z ekonomicznego punktu widzenia zabezpieczają jego interesy w postaci pełnego zaspokojenia przysługującej mu wierzytelności. Korzyść, realizowana przez przepisy prawa restrukturyzacyjnego, w założeniu sięga szerzej niż tylko ochrona interesów dłużnika i wierzyciela. Chroni ona, jak była już o tym mowa, szerszy interes społeczny, w postaci możliwości kontynuowania działalności zrestrukturyzowanego przedsiębiorstwa, przy zachowaniu miejsc pracy oraz zapewnieniu wykonania zobowiązań publicznoprawnych, w szczególności z tytułu zabezpieczenia społecznego oraz podatków.

3.5. Postępowanie układowe

Kolejnym typem postępowania restrukturyzacyjnego, bardziej zaawansowanym, jeśli chodzi o uprawnienia dłużnika w zakresie zarządu majątkiem i bardziej sformalizowanym, a co za tym idzie – w większym stopniu poddanym kontroli sądu, jest postępowanie układowe. Jest ono, co do zasady, tym samym postępowaniem, które jest dobrze znane na gruncie polskiego prawa, zarówno pod rządami rozporządzenia z 1934 r.²⁴, jak i ustawy z 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze. Oddzielając je ponownie od postępowania upadłościowego, ustawodawca dążył do uniknięcia stygmatyzacji dłużników, którzy od 2003 r. niezależnie od sposobu prowadzenia postępowania upadłościowego byli „upadłymi”, co w znacznej mierze utrudniało przeprowadzenie procesu restrukturyzacji przedsiębiorstwa, chociażby z powodu ostrożnej postawy wierzycieli „upadłego”. W stosunku jednak do przepisów ustawy z 2003 r. wprowadzono do niego wiele zmian. Postępowanie to jest przeznaczone dla przedsiębiorców, którzy z różnych względów nie mogą skorzystać z żadnego z dwóch wcześniej omówionych typów postępowań. Najczęstszą przyczyną będzie przekroczenie progu 15% spornych wierzytelności, uprawniających do głosowania nad układem. Rozwiązanie to uzasadnione zostało koniecznością uniemożliwienia nieuczciwym dłużnikom wykorzystywania postępowania układowego – które zawsze będzie trwało dłużej niż przyspieszone postępowanie układowe – do blokowania działań wierzycieli, którzy prowadzą eg-

²⁴ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz. U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 z późn. zm.) – dalej prawo upadłościowe z 1934 r.

zekucję²⁵. W postępowaniu zabezpieczającym, toczącym się po złożeniu wniosku o otwarcie postępowania układowego, sąd może zabezpieczyć majątek dłużnika, podobnie jak miało to miejsce do tej pory pod rządami prawa upadłościowego i naprawczego (i co nie uległo zasadniczej zmianie po dniu 1 stycznia 2016 r. w prawie upadłościowym), przez ustanowienie tymczasowego nadzorcy sądowego. W postępowaniu zabezpieczającym po złożeniu wniosku o otwarcie postępowania układowego sąd może udzielić dłużnikowi tymczasowej ochrony przed wierzycielami egzekwującymi i zawiesić postępowania egzekucyjne, prowadzone w celu dochodzenia należności objętych z mocy prawa układem, a także uchylić dokonane zajęcia na rachunkach bankowych dłużnika, jeżeli jest to niezbędne dla osiągnięcia celów postępowania układowego. W stosunku do rozwiązań dotychczasowego prawa upadłościowego i naprawczego przesłanką uchylenia zajęć na rachunkach bankowych została sformułowana w sposób bardziej ogólny i celowościowy (art. 39 p.u.n. dopuszczał uchylenie zajęć, „jeżeli egzekucja mogłaby unieвозмоżliwić lub utrudnić przyjęcie układu”). Jednak w przypadku wydania postanowienia o uchyleniu zajęć na rachunkach bankowych, sąd obligatoryjnie ustanawia tymczasowego nadzorcę sądowego, jeżeli nie został on wcześniej ustanowiony. Oczywiście może się zdarzyć, że dłużnik z wnioskiem o otwarcie postępowania układowego złoży również wniosek o zawieszenie egzekucji i uchylenie zajęć dokonanych w toczących się postępowaniach. Wtedy, pozytywnie rozpoznając ten wniosek, sąd wyda kompleksowe rozstrzygnięcie o zabezpieczeniu majątku przez zawieszenie postępowań egzekucyjnych, uchylenie zajęć i zabezpieczenie majątku dłużnika przez ustanowienie tymczasowego nadzorcy sądowego.

Wniosek o otwarcie postanowienia układowego sąd również rozpoznaje na podstawie dokumentów, na posiedzeniu niejawnym, jednak dopuszczona została możliwość wyznaczenia rozprawy, jeżeli sąd uzna to za konieczne, w szczególności jeżeli niezbędne będzie w jego ocenie wysłuchanie dłużnika (art. 270 ust. 2 zdanie drugie pr. restr.). W takim przypadku sąd rozpoznaje wniosek w terminie sześciu tygodni, przy podstawowym terminie dwóch tygodni na jego rozpoznanie (art. 270 ust. 2 zdanie pierwsze pr. restr.). Z punktu widzenia praktyki wydaje się, że uciekanie się przez sąd do przeprowadzenia dowodu z wysłuchania dłużnika w drodze oświadczenia na piśmie (art. 194 ust. 3 pr. restr.) nie musi spowodować skrócenia czasu wydania postanowienia w przedmiocie otwarcia postępowania układowego, jednak gdyby miało to wydatnie przyspieszyć rozstrzygnięcie sprawy, należy skorzystać z tej możliwości²⁶. Uzależnione jest to od możliwości zadania precyzyjnych pytań na piśmie i udzielenia na nie jednoznacznych odpowiedzi. Sąd, analizując wniosek o otwarcie postępowania układowego, będzie musiał podjąć decyzję co do dalszego sposobu procedowania, mając na uwadze zarówno techniczne możliwości prowa-

²⁵ Zob. *Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne*, Sejm VII kadencji, druk nr 2824, <http://www.sejm.gov.pl/>, s. 52.

²⁶ Tak również P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne...*, s. 1536.

dzenia korespondencji z dłużnikiem, jak i względy praktyczne takiego rozwiązania. Jeżeli bowiem dłużnik w oświadczeniu na piśmie nie wyjaśni wszystkich wątpliwości sądu, na ogół będzie już zbyt późno na to, żeby przeprowadzać rozprawę, i sąd – chcąc dotrzymać terminu – zmuszony będzie podjąć decyzję w oparciu o niepełny stan faktyczny. Wprawdzie przewidziane w ustawie terminy dla sądu są instrukcyjne, ale mając na uwadze cel postępowań restrukturyzacyjnych i ich efektywność, powinny być one przestrzegane tak ściśle, jak tylko jest to możliwe. Wydaje się, że dobrym rozwiązaniem, w razie wątpliwości, może być szybkie wyznaczenie rozprawy, ze wskazaniem dłużnikowi na piśmie kwestii, które sąd będzie chciał wyjaśnić, a co za tym idzie – umożliwienie mu jak najpełniejszego przygotowania się do rozprawy i szczegółowego udzielenia odpowiedzi na pytania sądu. Wyjaśnienie w szczególności może być konieczne w przypadku badanej w tym postępowaniu, na tym etapie, przesłanki zdolności do bieżącego zaspokajania kosztów postępowania i zobowiązań powstałych po jego otwarciu. Z art. 8 ust. 2 pr. restr. wynika bowiem, że sąd obligatoryjnie odmawia otwarcia postępowania układowego w przypadku, gdy nie została uprawdopodobniona zdolność dłużnika do ich regulowania.

W tym postępowaniu, do czasu rozpoznania wniosku, sąd może – w szczególności wtedy, gdy uzna za konieczne wyznaczenie rozprawy – zabezpieczyć majątek dłużnika przez powołanie tymczasowego nadzorcy sądowego (art. 268 ust. 1 pr. restr.). Na tym etapie sąd może również zawiesić prowadzone przeciwko dłużnikowi postępowania egzekucyjne oraz uchylić zajęcia na rachunku bankowym. Jeżeli jednak sąd uchyli zajęcia, a w postępowaniu nie wyznaczono tymczasowego nadzorcy sądowego, sąd jest zobligowany do jego ustanowienia równocześnie z postanowieniem o uchyleniu zajęć na rachunku bankowym (art. 268 ust. 2 zdanie drugie pr. restr.).

W postępowaniu układowym, tak jak w przyspieszonym postępowaniu układowym, nie została wyłączona możliwość wszczęcia przez wierzyciela postępowań sądowych, administracyjnych, sądowoadministracyjnych i przed sądami polubownymi w celu dochodzenia wierzytelności podlegających umieszczeniu w spisie wierzytelności (art. 276 pr. restr.).

Należy podkreślić, że układ zawarty w postępowaniu restrukturyzacyjnym może być również układem o charakterze likwidacyjnym, tzn. propozycje układowe mogą przewidywać zaspokojenie wierzycieli przez likwidację majątku dłużnika, przy czym sprzedaż dokonana w wyniku układu likwidacyjnego nie wywołuje skutków sprzedaży likwidacyjnej (art. 159 pr. restr.).

3.6. Postępowanie sanacyjne

Postępowanie sanacyjne jest nowością w polskim prawie insolwencyjnym. Uregulowane zostało w przepisach art. 283–323 pr. restr. Zawiera ono zarówno elementy po-

stępowania układowego, jak i upadłościowego i z punktu widzenia rygorów formalnych jest postępowaniem najbardziej sformalizowanym, z najmniejszym zakresem samodzielności po stronie dłużnika i z najgłębszym stopniem restrukturyzacji. Jest postępowaniem wszczynanym na wniosek, jak wszystkie postępowania restrukturyzacyjne, jednak jako jedyne może być wszczęte nie tylko na wniosek dłużnika, ale również – w przypadku osoby prawnej – na wniosek kuratora ustanowionego na podstawie art. 26 ustawy o KRS, a także na wniosek wierzyciela osobistego. W postępowaniu zabezpieczającym, toczącym się po złożeniu wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego, sąd może zabezpieczyć majątek dłużnika, podobnie jak w postępowaniach w przedmiocie ogłoszenia upadłości, przez ustanowienie tymczasowego nadzorcy sądowego, jednak (art. 268 ust. 2–4 i 6–9 pr. restr. stosuje się odpowiednio w postępowaniu sanacyjnym), ustanowienie tymczasowego nadzorcy sądowego jest obligatoryjne, gdy sąd, zawieszając postępowanie egzekucyjne w stosunku do dłużnika, uchyli zajęcia na rachunku bankowym – analogicznie jak w postępowaniu układowym.

Rozpoznanie wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego odbywa się na podstawie odpowiednio stosowanego art. 270 pr. restr., który przewiduje co do zasady dwutygodniowy termin do jego rozpoznania, jeżeli nie zachodzi potrzeba wyznaczenia rozprawy. Rozważania na temat rozpoznania wniosku, zawarte w wywodzie o postępowaniu układowym, odnoszą się zatem również do rozpoznania wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego.

W przypadku uwzględnienia wniosku dłużnika, sąd odbiera zarząd własny dłużnikowi i wyznacza zarządcę. Zarząd własny może być pozostawiony dłużnikowi tylko w zakresie nieprzekraczającym zwykłego zarządu i jedynie w sytuacji, gdy kumulatywnie spełnione są dwie przesłanki:

- a) skuteczne przeprowadzenie postępowania sanacyjnego wymaga osobistego udziału dłużnika (jeżeli jest on osobą fizyczną) albo reprezentantów dłużnika (jeżeli jest on osobą prawną lub podmiotem, o którym mowa w art. 33¹ k.c.),
- b) osoby te dają gwarancję należytego sprawowania zarządu.

Jednak nawet wtedy, gdy dłużnik zachowa zarząd własny w zakresie zwykłego zarządu, sąd może pozbawić go prawa wykonywania zarządu własnego, z urzędu, jeżeli zaistnieje któraś z przesłanek wymienionych w art. 239 ust. 1 pkt 1–3 pr. restr.

Postępowanie sanacyjne jest postępowaniem o szczególnym charakterze, z poszerzonym spektrum działań, które może podjąć zarządca w celu restrukturyzacji przedsiębiorstwa dłużnika, w tym – kontraktów, majątku oraz zatrudnienia²⁷.

²⁷ Por. A. Hrycaj, *Cztery postępowania...*, s. 14.

4. Postępowanie upadłościowe

4.1. Uwagi ogólne

Po wyeliminowaniu z dotychczasowych przepisów prawa upadłościowego i naprawczego postępowania z możliwością zawarcia układu obecnie obowiązujące prawo upadłościowe reguluje postępowanie obejmujące likwidację majątku dłużnika, ze zmianami wynikającymi z prawa restrukturyzacyjnego. Nie oznacza to jednak, że w przypadku ogłoszenia upadłości nie jest już możliwe zawarcie układu. Nowa filozofia postępowań insolwencyjnych wspiera proces naprawczy dłużnika w każdym przypadku, w którym jest to możliwe, nie spowoduje pokrzywdzenia wierzycieli, a zapewni ich optymalne zaspokojenie, przy zachowaniu dotychczasowego przedsiębiorstwa dłużnika. Układ zawarty w upadłości może być również układem likwidacyjnym.

4.2. Układ w upadłości

Możliwość zawarcia układu także w toku postępowania upadłościowego przewiduje nowy tytuł Va prawa upadłościowego (art. 266a–266f p.u.). Co do zasady, przebieg i skutki układu regulują przepisy prawa restrukturyzacyjnego, do których odsyła art. 266f p.u. w zakresie nieuregulowanym w tej ustawie. Jednak w układzie w upadłości nie występuje nadzorca sądowy ani zarządca, a zastrzeżone dla niego czynności wykonuje syndyk.

Propozycje układowe w postępowaniu upadłościowym mogą zgłosić: upadły, każdy z wierzycieli (należy przyjąć, że tym bardziej może to być grupa wierzycieli) oraz syndyk. Równocześnie podmioty te mogą złożyć wniosek o wstrzymanie, całkowite lub częściowe, likwidacji masy, do czasu zatwierdzenia układu. Jest w takiej sytuacji oczywiste, że propozycje układowe można zgłaszać dopóki nie zakończy się proces likwidacji masy upadłości. Piotr Zimmerman wskazuje, że nie można wykluczyć układów zawieranych po to, by podtrzymać istnienie upadłego, który wprowadzić nie ma majątku, ale z uwagi na swoją pozycję na rynku ma perspektywę na pozyskanie go w przyszłości²⁸. Wydaje się jednak, że tego typu układ powinien być oceniany z wyjątkową ostrożnością, z uwagi na koszty, jakie musi pociągać za sobą takie rozwiązanie, co może pogorszyć sytuację wierzycieli. Nie ma przy tym możliwości wstrzymania likwidacji, jeżeli złożone propozycje układowe nie przewidują zaspokojenia wierzytelności nieobjętych układem niezwłocznie po zatwierdzeniu układu i prawomocnym zakończeniu postępowania na tej podstawie (art. 266b ust. 2 p.u.) i to również w przypadku, gdy wniosek o wstrzymanie likwidacji jest popierany przez wierzyciela lub wierzycieli posiadających łącznie co najmniej 50% sumy

²⁸ P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne...*, s. 577.

wierzytelności przysługujących wierzycielom uprawnionym do głosowania nad układem. W tym przypadku interes wierzycieli nieobjętych układem jest wartością chronioną priorytetowo, w stopniu wyższym niż wola większościowego wierzyciela. Kolejnym przypadkiem takiej ochrony jest sytuacja, w której wierzyciel, którego wierzytelność została zabezpieczona hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską, sprzeciwi się wstrzymaniu likwidacji z przedmiotu, na którym ustanowiono zabezpieczenie. Sędzia-komisarz ma obowiązek uchylić postanowienie o wstrzymaniu likwidacji w tym zakresie. Logika zarówno przepisu art. 266b ust. 3 p.u., jak i całego prawa restrukturyzacyjnego każe przyjąć, że jeżeli zostaną spełnione warunki dla wydania postanowienia o wstrzymaniu likwidacji, sędzia-komisarz wydaje takie postanowienie (fakultatywnie wtedy, gdy zostało uprawdopodobnione, że układ zostanie przyjęty przez wierzycieli i wykonany, a obligatoryjnie – gdy wniosek jest popierany przez większość kwotową wierzycieli – art. 266b ust. 2 p.u.), a uchyła je w zakresie konkretnego przedmiotu, na którym ustanowiono zabezpieczenie tylko wtedy, gdy wpłynie do niego sprzeciw wierzyciela, posiadającego zabezpieczenie rzeczowe na tym właśnie przedmiocie. Pamiętać bowiem należy, że nowe przepisy o postępowaniach insolwencyjnych promują aktywność wierzycieli jako najbardziej zainteresowanych losami przysługującej im wierzytelności. Wstrzymanie likwidacji następuje zawsze wyłącznie w takim zakresie, jaki jest niezbędny do wykonania układu. W celu głosowania nad układem sędzia-komisarz po zatwierdzeniu listy wierzytelności zwołuje zgromadzenie wierzycieli. Jeżeli wniosek o zawarcie układu jest popierany przez wierzyciela lub wierzycieli posiadających łącznie co najmniej 50% sumy wierzytelności przysługujących wierzycielom uprawnionym do głosowania nad układem, sędzia-komisarz jest związany takim wnioskiem, natomiast może zwołać zgromadzenie, jeżeli zostało uprawdopodobnione, że układ zostanie przyjęty przez wierzycieli i wykonany. W przypadku gdy lista wierzytelności jest zatwierdzona tylko częściowo, z uwagi na trwające postępowania w przedmiocie sprzeciwów, zgromadzenie można zwołać wtedy, gdy suma wierzytelności objętych sprzeciwami nie przekracza 15% wierzytelności objętych układem.

Jeżeli w postępowaniu upadłościowym dojdzie do zawarcia układu, po jego prawomocnym zatwierdzeniu sąd wydaje postanowienie o zakończeniu postępowania.

4.3. Przygotowana likwidacja

4.3.1. Uwagi ogólne

Kolejnym *novum* w polskim systemie prawa insolwencyjnego jest wzorowana na znanych systemowi anglosaskiemu postępowaniach, określanych jako *pre-packaged insolvency* albo w skrócie *pre-pack* (funkcjonujących pod różnymi nazwami w szczególności w Stanach Zjednoczonych Ameryki, Kanadzie, Wielkiej

Brytanii), przygotowana likwidacja, uregulowana przepisami art. 56a–56h p.u. Jest to przygotowana przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości sprzedaż całego przedsiębiorstwa dłużnika bądź też jego zorganizowanej części lub składników majątkowych, stanowiących znaczną wartość przedsiębiorstwa. Wprowadzenie takiej instytucji do polskiego prawa upadłościowego może przyczynić się do zdecydowanej poprawy efektywności postępowania upadłościowego przez szybkie upłynnienie majątku dłużnika i zaspokojenie wierzycieli. W najbardziej pożądanym modelu takiego postępowania dłużnik może przygotować przyszłą sprzedaż całego przedsiębiorstwa, złożyć wiosek o ogłoszenie upadłości i zatwierdzenie warunków tej sprzedaży, a po jej sfinalizowaniu i zaspokojeniu wierzycieli z uzyskanych środków (sprzedaż ma skutki sprzedaży w postępowaniu egzekucyjnym, zatem nabywca nabywa przedsiębiorstwo bez obciążeń) przedsiębiorstwo może dalej funkcjonować, bez przerwy w jego działalności. Dodatkową korzyścią takiego rozwiązania jest niewielki stopień zaangażowania sądu, co przyczynia się do obniżenia kosztów budżetu publicznego. Dotychczas poważnym problemem prawa upadłościowego był brak postępowania, które umożliwiałoby niemal niezakłócone funkcjonowanie przedsiębiorstwa, a jednocześnie nie generowałoby znacznych środków oraz pozwalało na zgodne z prawem zaspokojenie wierzycieli w wyniku zbycia aktywów. Mimo usytuowania tej instytucji pośród przepisów prawa upadłościowego, można śmiało założyć, że jest to instytucja prawa restrukturyzacyjnego, jako że w efekcie daje realną możliwość dalszego funkcjonowania przedsiębiorstwa, które – dzięki nabyciu przez innego przedsiębiorcę, który być może poprawi jego działanie i sytuację ekonomiczną – zostanie zrestrukturyzowane. Wyrażono także pogląd, że wprowadzenie tej instytucji do polskiego systemu prawa stanowi jeden z praktycznych sposobów wdrożenia nowej filozofii procedur upadłościowych i restrukturyzacyjnych²⁹.

Przygotowana likwidacja może dojść do skutku w wyniku złożenia, wraz z wnioskiem o ogłoszenie upadłości, wniosku o zatwierdzenie warunków sprzedaży przedsiębiorstwa dłużnika lub jego zorganizowanej części lub składników majątkowych stanowiących znaczną część przedsiębiorstwa. Wniosek taki może złożyć dłużnik i należy przypuszczać, że tak będzie zazwyczaj, ale przepisy nie wyłączają możliwości złożenia go przez wierzyciela, nawet bez udziału dłużnika. Słusznie jednak podniesiono, że z uwagi na trudności w dokonaniu opisu i oszacowania przedmiotu sprzedaży raczej nie będzie to sytuacja zbyt częsta³⁰. O ile nie ma wątpliwości co do interpretacji pojęcia „przedsiębiorstwo dłużnika”, „zorganizowana część przedsiębiorstwa”³¹, o tyle może budzić wątpliwości, jak należy rozumieć „składniki mająt-

²⁹ W. Piłat, *Tryb przygotowanej likwidacji w nowym prawie upadłościowym*, Doradca Restrukturyzacyjny 2015, nr 1, s. 16.

³⁰ Por. P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne...*, s. 120.

³¹ Chociaż w tym zakresie również mogą występować pewne problemy interpretacyjne, zob. np. J.P. Naworski, *Przedsiębiorca i przedsiębiorstwo w polskim prawie prywatnym, cz. I i II*, Przegląd Prawa Handlowego 2015, nr 8, s. 4 i nr 10, s. 12.

kowe stanowiące znaczną część przedsiębiorstwa”. Pojawiły się propozycje, aby za takie uważać składniki majątkowe, których łączna wartość przekracza 1/5 całości³². Wydaje się również, że należy tak potraktować np. maszyny i narzędzia, które warunkują funkcjonowanie przedsiębiorstwa, mimo że ich wartość nie przekroczyła 1/5 wartości przedsiębiorstwa (w jego skład mogą wchodzić nieruchomości o wartości znacznie większej niż wspomniane urządzenia, a jednak nie sposób nie uznać, że te ostatnie stanowią znaczącą część przedsiębiorstwa, skoro bez nich nie będzie ono mogło działać). Przepisy prawa upadłościowego przewidują wyłączenie możliwości zbycia w tym trybie składników majątkowych objętych zastawem rejestrowym, jeżeli umowa o ustanowienie zastawu rejestrowego przewiduje przejęcie przedmiotu zastawu albo jego sprzedaż na podstawie art. 24 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów³³, chyba że do wniosku zostanie dołączona pisemna zgoda zastawnika. Nie będzie również możliwe dokonanie sprzedaży takich składników w trybie przygotowanej likwidacji nawet ze zgodą zastawnika, jeżeli przedmiot taki jest składnikiem przedsiębiorstwa, którego sprzedaż może być korzystniejsza wraz z przedsiębiorstwem, niż gdyby został on sprzedany osobno (art. 330 p.u. stosowany odpowiednio).

W przypadku złożenia wniosku o zatwierdzenie warunków sprzedaży konieczne jest dołączenie:

- a) opisu i oszacowania składnika objętego wnioskiem, sporządzonych przez biegłego sądowego;
- b) warunków sprzedaży, określonych przez wskazanie co najmniej ceny oraz nabywcy; może to być załączony projekt umowy, którą następnie miałby zawrzeć syndyk;
- c) dowód wpłaty pełnej ceny na rachunek depozytowy sądu, jeżeli wniosek przewiduje wydanie przedsiębiorstwa nabywcy z dniem ogłoszenia upadłości dłużnika;
- d) oświadczenie dłużnika i potencjalnego nabywcy, czy zachodzą między nimi stosunki określone w art. 128 p.u. Chodzi o takie osoby, jak: małżonek, krewny lub powinowaty w linii prostej albo w linii bocznej – do drugiego stopnia włącznie, osoba pozostająca z upadłym w faktycznym związku i prowadząca z nim wspólnie gospodarstwo domowe, przysposobiony, przysposabiający, spółka, w której dłużnik jest członkiem zarządu, jedynym wspólnikiem lub akcjonariuszem, spółka, w której uprzednio wymienione osoby są członkami zarządu, jedynymi wspólnikami lub akcjonariuszami, a w przypadku dłużnika, będącego spółką – spółka dominująca oraz sytuację, w której w przypadku dłużnika, będącego spółką – ta sama spółka jest spółką dominującą w stosunku do dłużnika i potencjalnego nabywcy.

³² Tak P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne...*, s. 121.

³³ Ustawa z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 67, poz. 569 z późn. zm.).

Aby cele instytucji przygotowanej likwidacji mogły zostać w pełni zrealizowane, wskazane jest załączenie do wniosku projektu umowy. Umożliwi to sprawniejsze przeprowadzenie przygotowanej likwidacji, ze względu na brak konieczności ustalania warunków transakcji i sporządzania umowy, ale przede wszystkim pozwoli sądowi na lepszą ocenę wniosku, a tym samym może być kluczowe dla decyzji sądu o zatwierdzeniu warunków sprzedaży. Wskazuje się, że sąd, zatwierdzając warunki sprzedaży, powinien się odwołać do załączonego do wniosku projektu umowy przez wskazanie w postanowieniu, że sprzedaż nastąpi na warunkach jak w załączonym projekcie, co będzie wiążące dla syndyka i nabywcy co do treści umowy i znacznie skróci postępowanie³⁴. Takie postępowanie jest w pełni zasadne w przypadku, gdy zarówno dłużnik, jak i nabywca szczegółowo ustalili już warunki, na których miałyby dojść do nabycia na podstawie przepisów art. 56a–56h p.u., zwłaszcza zaś w sytuacji, gdy cena nabycia została już złożona na rachunku depozytowym sądu, a warunki sprzedaży odpowiadają przepisom. Może się jednak również zdarzyć, że między stronami umowy dojdzie jeszcze do dodatkowych negocjacji lub zmienią się okoliczności, co wymusi konieczność dostosowania warunków sprzedaży, a w takiej sytuacji konieczne może się okazać zwrócenie się do sądu z wnioskiem o wyrażenie zgody na zmianę warunków sprzedaży, co zamiast przyspieszyć – opóźni postępowanie. Z tego względu co do zasady należałoby, zatwierdzając warunki sprzedaży, zamiast określać wiążącą dla stron treść umowy, dopuścić możliwość zmiany w kwestiach innych niż cena i nabywca, dzięki bardziej ogólnemu odwołaniu się do załączonego ewentualnie projektu umowy.

W przypadku gdyby do sprzedaży miało dojść z podmiotami wymienionymi w pkt d powyżej, przygotowana likwidacja nie jest wykluczona, jednak wyłącznie po cenie sprzedaży nie niższej niż cena oszacowania. Cenę oszacowania ustala sąd na podstawie dowodu z opinii biegłego i jest to jedyny, po zmianie przepisów, przypadek możliwości dopuszczenia dowodu z opinii biegłego w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości (art. 56b w zw. z art. 30a p.u.).

Sąd przy rozpoznawaniu wniosku o zatwierdzenie warunków sprzedaży musi rozstrzygnąć kluczową kwestię: za jaką kwotę możliwe jest zbycie przedsiębiorstwa dłużnika, jego zorganizowanej części lub składników majątkowych wskazanych we wniosku w postępowaniu upadłościowym przy likwidacji na zasadach ogólnych, a także – jakie byłyby koszty takiej likwidacji. Ustalenie tej kwoty jest na ogół niezwykle trudne, zwłaszcza w przypadku dużej masy upadłości o zróżnicowanym składzie, co do której wchodzi w grę szereg okoliczności, mogących mieć istotny wpływ na przebieg postępowania (zawarte z dłużnikiem umowy, ewentualne czynności prawne dłużnika, które mogą zostać uznane za bezskuteczne, czyli *de facto* wyprowadzenie majątku, z którego mogliby się zaspokoić wierzyciele itp.). Co więcej, sąd nie ma możliwości powołania biegłego wobec wyłączenia tego dowodu w art. 30a

³⁴ Por. P. Zimmerman, *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne...*, s. 122.

p.u. Jak wspomniano, jedyny wyjątek, w którym ustawa dopuszcza przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, to art. 56b ust. 1 p.u., tj. w przypadku sprzedaży, w ramach przygotowanej likwidacji na rzecz podmiotów wskazanych w art. 128 p.u., która dopuszczalna jest wyłącznie po cenie sprzedaży nie niższej niż cena oszacowania; tę zaś cenę ustala sąd na podstawie dowodu z opinii biegłego. W pozostałych przypadkach sąd musi zatem opierać się na swoim doświadczeniu i wiedzy ekonomicznej, co nie zawsze będzie wystarczające. Z pewnością natomiast, w przypadkach niejednoznacznych (a takich może być większość), sąd będzie skłonny do oddalenia wniosku wobec ryzyka, że dłużnik może działać z pokrzywdzeniem wierzycieli oraz trudnych do odwrócenia skutków takiego działania. Wprawdzie art. 56d ust. 2 p.u. przewiduje możliwość wniesienia przez każdego z wierzycieli zażalenia na postanowienie uwzględniające wniosek o zatwierdzenie warunków sprzedaży, ale w skrajnych przypadkach wierzyciele mogą mieć trudności z uzyskaniem informacji, że ich dłużnik z takim wnioskiem wystąpił, tym bardziej że Centralny Rejestr Restrukturyzacji i Upadłości nie rozpocznie działania przed dniem 1 lutego 2018 r. (art. 456 pkt 1 pr. restr.).

Jeżeli jednak sąd ustali w przybliżeniu kwotę możliwą do uzyskania w likwidacji na zasadach ogólnych, pomniejszoną o koszty likwidacji, to przy stwierdzeniu, że cena sprzedaży wskazana we wniosku jest wyższa od otrzymanej w wyniku tak przeprowadzonych wyliczeń, będzie wnioskiem związany i obligatoryjnie go uwzględni. Poza tym przypadkiem sąd może uwzględnić wniosek (a więc arbitralnie podejmuje decyzję) przy spełnieniu następujących przesłanek:

- a) cena sprzedaży jest zbliżona do kwoty możliwej do uzyskania w postępowaniu upadłościowym przy likwidacji na zasadach ogólnych, pomniejszonej o koszty postępowania, które należałoby ponieść w związku z likwidacją w takim trybie,
- b) przemawia za tym ważny interes publiczny lub
- c) przemawia za tym możliwość zachowania przedsiębiorstwa dłużnika.

O trudnościach w ustaleniu możliwej do uzyskania ceny w likwidacji już była mowa, natomiast kolejną kluczową kwestią dla sądu jest pojęcie „ważnego interesu publicznego”³⁵. Wydaje się, że jest to kolejne ogólne pojęcie na gruncie przepisów prawa restrukturyzacyjnego i znowelizowanych przepisów prawa upadłościowego, którego wprowadzenie, w tym wypadku w połączeniu z wyeliminowaniem możliwości powołania biegłego, może przyczynić się do nazbyt łatwego oddalania tego typu wniosków z uzasadnieniem, że „nie zachodzi ważny interes publiczny”. Z pewnością jednak należy w każdym przypadku oceniać wszechstronnie skutki zarówno zatwierdzenia warunków sprzedaży, jak i oddalenia takiego wniosku, dla wszystkich podmiotów, których interesy znajdują się w kręgu danego postępowania. Będzie to wymagało od sądu bardzo wnikliwej analizy

³⁵ Szczegółowo na temat „ważnego interesu prawnego” w postępowaniu upadłościowym w kontekście przygotowanej likwidacji zob. W. Piłat, *Tryb przygotowanej likwidacji...*, s. 17–19.